

Susanna Salmi

VOIMAUTTAVAN RYHMÄN
SUUNNITELMA
KOULUTUSKESKUS SALPAUKSELLE

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Marraskuu 2016

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä
Tekijä(t) Susanna Salmi	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö, Yhteisöpedagogi Amk
Nimeke Voimauttavan ryhmän suunnitelma Koulutuskeskus Salpaukselle	
Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö tehtiin työelämälähtöisesti Koulutuskeskus Salpauksen Opintie-hankkeelle. Kehittämistehtävän tavoitteena oli luoda voimauttavan ryhmätoiminnan suunnitelma Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoille. Tarve voimauttavalle ryhmälle tuli hankkeen toiminnan suunnitelmasta, hankkeessa kertyneestä kokemuksesta ja Koulutuskeskus Salpauksen tarpeesta. Kohderyhmänä ovat Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijat, joilla on takanaan opintojen keskeytys tai keskeytyksiä, yksinäisyyttä, koulukiusaamista, itsetunto-ongelmia, lieviä arjen hallinnan ongelmia ja näistä johtuvia haasteita motivoitua opiskeluun. Nuoret tulevat ryhmään hankkeemme ohjauksen kautta ja Salpauksen opiskelijahuollon toimijoiden esim. kuraattorien kautta. Opinnäytetyöni on kehittämissuunnitelma ja kehittämismenetelmänä käytettiin moniammatillista kehittämisryhmää. Kehittämisryhmä kokoontui kahteen toiminnalliseen työpajaan, jossa erilaisin menetelmin keskityttiin miettimään millaisista asioista koostuu nuoren voimaantumisen ja millaisin teemoin ja menetelmin nuorille annettaisiin ryhmässä tukea voimaantumiseen. Kehittämisryhmän toiminta oli aktiivista, ryhmässä päästiin sille asetettuihin tavoitteisiin ja suunnitelma saatiin koostettua työpajojen avulla. Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelen ko. kohderyhmän tarpeita voimaantumisen, voimaantumisen käsitettä, moniammatillisen työn merkitystä sekä toiminnallista työpajaa ja sen menetelmiä kehittämistoiminnassa. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa voimauttavalle ryhmätoiminnalle suunnitelmarunko, jonka pohjalta voidaan lähteä ryhmätoimintaa toteuttamaan keväällä 2017. Suunnitelma ei ole menetelmiltään yksityiskohtainen, koska oleellista on ryhmään saapuvien nuorten yksilölliset tarpeet ja osallisuus ryhmätoimintaan. Moniammatillisen kehittämisryhmän kanssa tehty suunnitelmarunko vastasi sille asetettuihin tavoitteisiin ja sen pohjalta ryhmätoiminta tullaan toteuttamaan hankkeen toimesta.	
Asiasanat (avainsanat) Voimaantuminen, ryhmätoiminta, moniammatillisuus, kehittämistehtävä	
Sivumäärä 65	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteenä Voimauttavan ryhmän suunnitelma Koulutuskeskus Salpaukselle	
Ohjaavan opettajan nimi Virva Korpinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Opintie-hanke, Koulutuskeskus Salpaus

DESCRIPTION

	Date of the bachelor's thesis
Author(s) Susanna Salmi	Degree programme and option Civic activities and youth work
Name of the bachelor's thesis Empowering group activity plan for Salpaus Further Education	
Abstract <p>This thesis was a work-based development project for Salpaus Further Education Opintie Project. The aim of the development project was to create a plan for empowering group activities directed at students at Salpaus Further Education. The need for empowerment groups arises from the broader aims of the Opintie Project as well as the aims of Salpaus Further Education as a whole. The target group is Salpaus Further Education students who have experienced a disruption or disruptions in their studies, loneliness, bullying, self-esteem and confidence challenges, moderate life control problems and/or struggle with study motivation. The young adults are referred to the empowerment group via the Pintie Project students services as well as the student support and counselling services at Salpaus Further Education.</p> <p>The thesis is a development plan and the methodological approach adopted is that of a multiprofessional development group. The development group was brought together in two functional workshops where, though a variety of functional methods the aim was identifying what constitutes empowerment of challenged young adults and what themes and means would provide support for them in the empowerment process.</p> <p>In terms of theory, the thesis discusses the concept of empowerment, the conditions that empowerment addresses, the meaning and purpose of multiprofessional work, as well as the nature of functional workshops and their methods.</p> <p>The aim of the thesis was to produce a planning framework for empowerment group activities enabling the deployment of group activities in Spring 2017. The framework is not aiming to be detailed, but is specifically designed to accommodate the individual needs and interests and allow the active, productive participation of the members of the group. The planning framework developed with the multiprofessional development group met its aims and the empowerment group activities will be carried out within the planning framework developed here.</p>	
Subject headings, (keywords) Empowering, group activity, multiprofessional, development assignment	
Pages 65	Language Finnish
Remarks, notes on appendices Empowering group activity plan for Salpaus Further Education	
Tutor Virva Korpinen	Bachelor's thesis assigned by Opintie-project, Salpaus Further Education

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE.....	3
	2.1 Nuorten syrjäytyminen.....	3
	2.2 Koulutuskeskus Salpaus, Hyvinvointilaki ja Koulutuskeskus Salpauksen hyvinvointisuunnitelma.....	5
	2.3 Opintie -hanke.....	8
	2.4 Opintojen keskeyttäminen.....	10
	2.5 Keskeytykset Koulutuskeskus Salpauksessa.....	12
	2.6 Voimauttavan ryhmätoiminnan kohderyhmä.....	13
	2.7 Katsaus vastaavanlaiseen ryhmätoimintaan Päijät-Hämeessä	14
3	KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTINEN TAUSTA.....	15
	3.1 Kiusaaminen ja yksinäisyys syrjäytymisen taustalla	15
	3.2 Opiskelumotivaatio ja opintoihin sitoutuminen	19
	3.3 Voimaantuminen	21
	3.4 Ryhmätoiminnan merkitys voimaantumisessa.....	24
	3.5 Vertaisuus voimaantumisen tukena.....	26
	3.6 Toiminnallisuus voimauttavassa ryhmässä	27
	3.7 Osallisuus voimauttavassa ryhmässä	29
4	KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS.....	30
	4.1 Kehittämiskohteen tunnistaminen ja alustavien tavoitteiden määrittäminen.....	31
	4.2 Kehittämiskohteeseen tutustuminen teoriassa ja käytännössä	32
	4.3 Kehittämistehtävän määrittäminen ja kohteen rajaaminen	33
	4.4 Tietoperustan laatiminen sekä lähestymistavan ja menetelmien suunnittelemine	33
5	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	35
	5.1 Moniammatillinen yhteistyö	35
	5.2 Kehittämisyhmän kokoonpano	37
	5.3 Työpajatyöskentely	38
	5.3.1 Työpajan fasilitointi.....	39
	5.3.2 Lämmittely, tutustuminen ja ohjeistaminen	40
	5.3.3 Ideointiin herättely.....	41

5.3.4 Kehittämisyhmän työskentelymenetelmät	42
5.3.5 Ensimmäinen työpajan tulokset ja palaute	44
5.3.6 Toisen työpajan tulokset	46
6 ARVIOINTI	49
6.1 Kehittämispöessin arviointi	51
6.2 Työpajatoiminnan onnistuminen	51
6.3 Moniammatillisen kehittämisyhmän arviointi	54
6.4 Lopputuoksen eli voimauttavan ryhmän suunnitelman arviointi	56
6.5 Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	57
6.6 Jalkauttaminen ja jatkokehittäminen	59
7. POHDINTA	60
LÄHTEET	62

LIITE

1. Voimauttavan ryhmän suunnitelma

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni liittyy Koulutuskeskus Salpauksen Opintie -kehittämishankkeeseen. Yhtenä hankkeen tarkoituksena on osaltaan kehittää keinoja ammatillisten opiskelijoiden sitoutumiseen opintoihin, tukea opintojen aikana ja sitä kautta pyrkiä löytämään keinoja keskeytysten vähentämiseen Koulutuskeskus Salpauksessa. Opintie-hanke ja siihen kuuluvan KohtaAmo –ohjauspalvelun toimijoiden on tarkoitus pilotoida Koulutuskeskus Salpauksessa voimauttavaa ryhmää keväällä 2017. Opinnäytetyössäni on tavoitteena tehdä moniammatillisella kehittämisryhmällä suunnitelma voimauttavaa ryhmätoimintaa varten. Voimauttavan ryhmätoiminnan tavoitteena on tukea Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoita omien voimavarojen ja vahvuuksien löytämisessä ja vahvistaa heidän jaksamistaan omassa elämässä ja sitä kautta myös opinnoissa. Kehittämisryhmän tehtävänä on selvittää mitkä asiat voimauttavat nuoria ja minkälaisella ryhmätoiminnalla siihen päästään. Kehittämishankkeessa selvitetään keinoja opiskelijoille voimaantumiseen, jaksamisen lisääntymiseen, itsetunnon kasvuun, omiin vahvuuksiin luottamiseen, koulutyön sujumiseen, sosiaalisten suhteiden hoitoon ja vuorovaikutustaitoihin ja omiin asioihin vaikuttamiseen.

Voimauttava ryhmä on tarkoitettu opiskelijoille, jotka ovat aloittaneet opintonsa kesken lukukauden, olleet keskeytyksellä tai heillä on muuten takanaan useita kesken jääneitä opintoja ja keskeytysriski on näin ollen suurempi. Kohderyhmän määritelmänä ovat myös opiskelijat, jotka kokevat yksinäisyyttä, heillä on koulukiusaamistaustaa, ongelmia itsetunnon, arjenhallinnan ja motivaation kanssa. Kohderyhmän opiskelijat tavoitamme hankkeemme asiakkaista ja Koulutuskeskus Salpauksen kuraattorien kautta.

Voimauttavan ryhmätoiminnan ideointi ja suunnitelma toteutettiin moniammatillisella kehittämisryhmällä kahdessa työpajassa. Kehittämisryhmä koostuu Salpauksen henkilökunnasta, hankkeemme ohjausverkoston toimijoista sekä opiskelijoista ja nuorista. Ensimmäisessä työpajassa ideoimme, millaiset asiat voimauttavat nuoria ja saimme teemat voimauttavan ryhmän toiminnoille. Toisessa tapaamisessa keskityttiin sisällön tuottamiseen teemojen alle. Työpajojen pohjalta koostin suunnitelmallinen rungon teemoineen voimauttavan ryhmän toiminnalle.

Suunnitelmasta en halunnut tehdä liian yksityiskohtaista toimintasuunnitelmaa, koska on tarkoitus jättää tilaa ryhmässä olevien opiskelijoiden henkilökohtaisille tarpeille ja etenkin opiskelijoiden osallistamiselle ryhmän toimintaan.

Tarve voimauttavalle ryhmätoiminnalle Koulutuskeskus Salpauksessa tuli esiin työskennellessäni Opintie -hankkeessa ohjauspalveluohjaajana vuodesta 2015 alkaen. Asiakkainani on nuoria, joille etsitään polkua koulutukseen ja heillä on lähes poikkeuksetta takanaan keskeytyneitä opintoja. Opintoihin kiinnittyminen on keskeytysten jälkeen hankalaa, lähes jokaisella on taustalla itsetunto- ja motivaatio-ongelmia, niin omassa elämässä kuin opinnoissaankin. Lähes jokaisen asiakkaan kohdalla on noussut esille yksinäisyys ja koulukiusaaminen, jotka leimaavat nuorta. Ne määrittävät pitkälle nuoren kiinnittymistä ryhmään ja sitä kautta opinnoissa menestymiseen.

Koulutuskeskus Salpauksessa on tarjolla opiskelijoille yksilökohtaista tukea opintojen tukemiseen ja Opintie -hankkeessa on tarkoitus kokeilla, millaisiin tuloksiin päästään opiskelijoiden kanssa ryhmässä tehtävällä tuella. Ryhmätoiminnassa tulee aina mukaan ryhmän tuki ja vertaistuki, sekä mahdollisuus monipuolisempaan toimintaan kuin yksilötyössä.

Opinnäytetyössäni pohdin kehittämishankkeen tarvetta syrjäytymisen ehkäisyyn, Koulutuskeskus Salpauksen ja Opintie -hankkeen kautta, sekä yksilötasolla kohderyhmien määrittelyn mukaisesti. Opinnäytetyössäni tarkastelen myös kehittämisryhmällä ideointia ja työpajatoimintaa menetelmänä, kehittämisryhmän moniammatillisen yhteistyön etuja ja sekä voimauttavan ryhmätoiminnan käsitteitä ja periaatteita. Kerron toteuttamani kehittämisryhmän toiminnan suunnittelusta ja työpajan toteutuksesta sekä voimauttavan ryhmän suunnitelmasta aina ideoinnista valmiiseen suunnitelmarunkoon saakka.

Toivon, että opinnäytetyöstäni ja voimauttavan ryhmätoiminnan suunnitelmasta on hyötyä Opintie-hankkeelle, Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoille ja projektimme kautta Päijät-Hämeen alueella nuorten kanssa toimiville.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Opinnäytetyöni taustalla on valtakunnallisestikin ajankohtaiset teemat kuten nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja opintojen läpäisyn edistäminen. Nämä ovat nuorisosalalla ja ammatillisessa koulutuksessa tänä päivänä hyvin puhuttavia teemoja. Koulutuksen merkitys nuoren on tulevan elämän kannalta merkittävää syrjäytymisen ehkäisyssä ja se asettaa ammatillisen koulutukselle, varsinkin nykyisessä taloudellisessa tilanteessa haasteita, jotta nuoret saadaan kulkemaan opiskeluputken läpi nuoruuden monenlaiset haasteet huomioon ottaen ja nuorta riittävästi tukien.

Voimauttavan ryhmätoiminnan idean taustalla on Koulutuskeskus Salpauksen Opintie-hankkeessa esiin tullut opiskelijoiden tuen tarve opintojen aikana. Varsinkin niiden nuorten kohdalla, jotka ovat aiemmin keskeyttäneet opintonsa ja joilla on takanaan huonoja ryhmäkokemuksia, yksinäisyyttä ja kiusaamista. Kun nuorella on jo takanaan epäonnistuneita opiskelukokeiluja, niin hänellä on usein enemmän tarvetta tukeen opintoihin sitoutumisessa, ryhmään kiinnittymisen ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa ja omien voimavarojen löytämisessä. Tähän tarpeeseen syntyi idea voimauttavasta ryhmätoiminnasta.

Näkökulmani koko kehittämistehtävän ja opinnäytetyöni takana on yhteisöpedagogin ammatillisuuden näkökulma syrjäytymisen ehkäisystä, nuoren elämään vaikuttamisessa, ryhmätoiminnan merkityksessä, yhteisöllisyydestä ja jokaisen arvostamisesta omana itsenään. Opinnäytetyötäni määrittelevät teemat määrittävät tänä päivänä monin tavoin koko nuorisosalan toimintaa ja sen suuntaviivoja ja käytettyjä toimintatapoja. Tämän toivon näkyvän niin kehittämisryhmän toiminnan aikana, kuin koko työni eteenpäin viennissä.

2.1 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytynyt -termiä käytetään koulun ja työelämän ulkopuolella olevasta nuoresta, jolla on usein myös kerääntynyt elämänhallintaan liittyviä ongelmia. Tilastokeskuksen tutkija Pekka Myrskylä arvioi Turun Sanomien haastattelussa tammikuussa 2016, että

Suomessa on vähintään 70 000 syrjäytynyttä ihmistä, joista nuoria eli 15 – 29 vuotiaita on kaksi kolmasosaa eli n. 47 000. Tilastokeskuksessa nuorten syrjäytymistä vuosia tutkinut Pekka Myrskylä on käyttänyt arvioinnissaan tiukimpia mahdollisia kriteerejä. (Turun Sanomat 2016)

Syrjäytymistä on jaettu viisivaiheiseksi prosessiksi, joka usein laajenee ja pahenee. Ensimmäinen vaihe on ongelmat kotona, koulussa tai sosiaalisessa ympäristössä. Toinen vaihe on koulunkäynnin keskeytyminen tai heikko koulumenestys ja kolmas huono työmarkkina-asema. Neljäntenä vaiheena on täydellinen syrjäytyminen, jolloin eletään toimeentulotuen varassa ja mukana on jo mahdolliset rikokset ja eristäytyminen. Viimeinen vaihe on laitostuminen ja eristäytyminen yhteiskunnasta. (Jalovaara 2012, 22–23.) Mitä aiemmin nuorta päästään tukemaan, sitä helpompia ongelmia hänen kanssaan ratkaistaan. Ennaltaehkäisevä toiminta varhaisessa vaiheessa on merkittävää, etteivät ongelmat kasva suuremmiksi.

Nuorisobarometri 2014 pureutuu yhdenvertaisuuteen ja syrjintään. Syrjinnän käsite on siinä ulkopuolisuus jostain eli osallisuuden vastakohta. Nuorisobarometrin kyselyn tulokset kertovat, että n. 70 prosenttia nuorista kokee syrjäytymisen johtuvan koulutuksen puutteesta. Työ ja koulutuksen puute eivät kuitenkaan nouse syrjimisyyden kärkeen, vaikka merkittäviä ovatkin. Keskeisimmäksi syrjäytymisen syyksi nuoret määrittelevät ystävien puutteen, eli syrjäytyminen kertoo heidän mielestään ulosjäämisestä sosiaalisesta elämästä. (Myllyniemi 2015, 49–50.)

Sipilän 2011 artikkelissa: Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen, Mihin peruskoulututkinto riittää 2000-luvun alussa? - kuvataan tutkimusta, missä on tutkittu 1987 – 2003 työttömien pitkäaikaisaineistoja, joihin on verrattu vuosittaisia tilastoja ja rekistereitä. Tutkimuksen mukaan koulutuksen puute jakaa nuoret varsin vahvasti työmarkkinoilla pärjääviin ja niihin, joilla on ongelmia. Tutkimuksessa havaittu kuilu koulutettujen ja kouluttamattomien työttömyysriskin välillä voi heijastua myös muille elämän osa-alueille. Pelkän peruskoulun varassa olevilla nuorilla, joilla työttömyys pitkittyy, saattaa olla muita nuoria suurempi riski ajautua syrjään tavallisesta elämäntilasta, kuten oman kodin perustamisesta, vapaa-ajanviettomahdollisuuksista, harrastuksista, matkustamisesta tai muista nykynuoruudessa tärkeiksi mielletyistä asioista.

Pelkän peruskoulun varassa oleville kasaantuu koulutetumpia enemmän erilaisia huono-osaisuustekijöitä useilla elämän osa-alueilla niin nuoruudessa kuin lapsuudessa. Kouluttamattomuudesta aiheutuva työttömyys saattaa olla yksi osatekijä jo aikaisemmin alkaneeseen ongelmien kasaantumiseen. Tutkimuksessa havaittiin myös, että lapsuuden ja nuoruuden ympäristöllä on itsessään ja koulutuksesta riippumatta työttömyysriskiä lisäävä vaikutus, joskin koulutuksen itsenäinen vaikutus on merkittävämpi. (Sipilä 2011, 122–123, 129.)

”Miksi nuori syrjäytyy?” – artikkelissaan Nurmi (2011) sanoo koulunkäynnin keskeytymisen ennustavan nuorelle heikkoa työmarkkina-asemaa ja alhaista tulotasoa aikuisuudessa. Nurmi nostaa artikkelissaan syrjäytymisen sosiaalisiksi ja yksilöllisiksi syiksi vanhempien alhaisen koulutustason, yksinhuoltajuuden, nuoren heikon koulumenestyksen sekä erilaiset oppimisvaikeudet. Nurmen mukaan syrjäytymisen taustalta voi olla itseään toteuttava kielteinen noidankehä, joka on kielteisen ajattelun ja heikon motivaation sekä huonon koulumenestyksen muodostama. Syrjäytymiseen voidaan kuitenkin puuttua. Keskeisiä periaatteita tällaisessa ennaltaehkäisyssä ja vaikuttamisessa ovat nuorten myönteisen minäkuvan ja ajattelun vahvistaminen, itsetunnon tukeminen, myönteisen ajattelun vahvistaminen, sosiaalisten taitojen opettelu sekä nuoren integroiminen yhteiskuntaan uusien koulutussuunnitelmien ja uratavoitteiden avulla. (Nurmi 2011, 1 ja 4.)

Nuorten syrjäytyminen on ajankohtainen moninainen ja monisyinen ongelma, joka määrittelee nuorisosalalla toimijoiden työnkuvaa. Syrjäytymisessä merkittävää on koulutuksen ulkopuolelle jääminen, joten on tärkeää keskittää toimia keskeytyksiä ehkäisevään toimintaan. Toinen merkittävä nuorten syrjäytymistä määrittävä tekijä on sosiaalisten suhteiden puuttuminen. Siihen on mahdollista puuttua ennaltaehkäisevästi, esimerkiksi ryhmätoiminnalla.

2.2 Koulutuskeskus Salpaus, Hyvinvointilaki ja Koulutuskeskus Salpauksen hyvinvointisuunnitelma

Teen opinnäytetyöni Koulutuskeskus Salpaukselle. Salpaus on Päijät-Hämeessä Lahdessa, Heinolassa ja Asikkalassa toimiva ammatillinen oppilaitos, joka tarjoaa ammatillista koulutusta yhteensä yli 20 000 opiskelijalle vuosittain.

Opiskelijoista on 5260 ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, n. 13 000 aikuiskoulutuksen opinnoissa, n. 490 oppisopimuskoulutuksessa perustutkinnoissa, n. 870 oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutuksessa ja n. 160 lukiokoulutuksessa. Salpaus tarjoaa perustutkintoja lähes 40, aikuisten näyttötutkintoina suoritettavia perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja yhteensä n. 110, ylioppilastutkinnon sekä asiantuntijoiden ja asiantuntijaverkoston osaamista aina muutaman tunnin luennoista pitkiin valmennusohjelmiin. Sen lisäksi on erilaisia kortti-, sertifiointi- ja passikoulutuksia ja kaikilla aloilla lukuisia lyhytkursseja. Salpauksessa on henkilökuntaa kaikkiaan 720. (Koulutuskeskus Salpaus, 2016.)

Opiskelijahyvinvointia varten on säädetty laki oppilas- ja opiskelijahuollosta. Laki määrittelee ammatillisen oppilaitoksen opiskelijahuoltoa. Lain tarkoitus on suora lainaus Finlexin sivuilta. (Finlex 2013)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoitus on:

- 1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä
- 2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä
- 3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville
- 4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu
- 5) vahvistaa opiskeluhoillon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä

Tämän oppilas- ja opiskelijahuolto lain 13 §:n perusteella ammatillisissa oppilaitoksissa on oltava opiskelijoiden hyvinvointia varten opiskelijoiden hyvinvointisuunnitelma (Finlex 2013.) ja sellainen on laadittu myös Koulutuskeskus Salpauksessa.

Koulutuskeskus Salpauksen opiskeluhoiltoa toteutetaan koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona ja toiminta on koko henkilökunnan vastuulla.

Opiskelijan aidolla kohtaamisella lisätään turvallisuutta ja luottamuksen tunnetta ja henkilöstön yhteistyöllä tuetaan laadukasta kasvatusta ja koulutusta. Opiskelijahuollolla tarkoitetaan yleensä toimia, joilla edistetään opiskelijoiden hyvinvointia, jotta se tukee oppimista. Salpauksessa hyvinvointia toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat ja kaikilla koulutusaloilla toimivat opetusalapäälliköiden vetämät hyvinvointiryhmät, jotka vastaavat aloillaan hyvinvointiin liittyvien asioiden suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijahuollon konkreettisia toimintoja ovat opiskelijahuoltoryhmät, opiskelijoille ja vanhemmille suunnatut tapahtumat, viestintä, yhteistyö verkoston kanssa, opintojen seurantalaveri, tutortoiminta ja erilaisiin kriisitilanteisiin tehdyt toimintamallit. Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuolto, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhuolto. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon on tarkoitus edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita ja jo varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä. (Opiskelijahuoltosuunnitelma 2014, 5–7.)

Koulutuskeskus Salpauksessa ei ole aiemmin tehty opiskelijoiden tukemista ryhmämuotoisena toimintana niin, että ryhmän kautta keskitytään yksilökohtaiseen voimaantumiseen ja sitä kautta motivaatioon ja opintoihin sitouttamiseen. Joten kehitettävä voimauttava ryhmätoiminta on oppilas- ja opiskelijahuollon lakia ja Salpauksen hyvinvointisuunnitelmaa tukevaa toimintaa, ennaltaehkäisevää ja uudenlaista toimintaa oppilaitoksessa.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääminen on koulussa aikuisten moniammatillista yhteistyötä, jolla taataan mielekäs ja turvallinen ympäristö. Hyvinvointia turvataan yhteisön rakentavalla vuorovaikutuksella ja välittämällä. Sillä on monenlaisia ja monikerroksisia ongelmatilanteita ehkäisevää vaikutusta ja se kasvattaa yhteisön sosiaalista pääomaa. Koulusosiaalityön yksi tärkeä työmuoto on ennakoiva sosiaalityö. Siinä vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja, elämisentaitoa ja yhteisöllisyyttä tukevat ryhmähankkeet ovat jo arkipäivää. Hyvinvoinnin lisääminen on ehkäisevää ja yhteisöllistä toimintaa, joka yksilön lisäksi kehittää myös koko yhteisöä. Koulun opiskelijahuolto on tänä päivänä monialaista ja moniammatillista.

Koulusosiaalityö on verkostotyötä niin koulun sisä- kuin ulkopuolella, koska nykyajan palvelujärjestelmät lisäävät sidosryhmiä ja verkostoja koulun ulkopuolella. (Wallin 2011, 107–109) Voimauttava ryhmätoiminta olisi siis tarkoitus olla yksi osa koulun sosiaalityötä tukevaa toimintaa ja sitä on tarkoitus toteuttaa hankkeen toimijoiden, koulun henkilökunnan ja Opintie-hankkeen verkoston kanssa yhdessä, jotta toiminta olisi mahdollisimman monipuolista ja nuoria tukevaa.

2.3 Opintie -hanke

Koulutuskeskus Salpauksen Opintie-hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama projekti, minkä tavoite on tukea nuorta saamaan ammatillinen perustutkinto ja edelleen siirtymään työelämään. Hankkeen tavoitteena on luoda pysyvät rakenteet, joilla voidaan ennalta ehkäistä opiskelijan opintojen keskeyttämistä tai mahdollista opiskeluista eroamista opinto- ja uraohjausta tehostamalla. Hankkeessa kehitetään myös matalan kynnyksen ohjauspalvelua. Ohjauspalvelujen kehittämisen tavoitteena on vahvistaa nuorten henkilökohtaista ohjausta ja tukea, panostamalla henkilökohtaisen kontaktin ja matalan kynnyksen palveluihin, kehittää tavoitteellisia palvelukokonaisuuksia ja palveluohjausta tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa sekä osaltaan madalltaa hallinnonalojen, kuntien ja muiden toimijoiden välisiä raja-aitoja. (Opintie – hankesuunnitelma 2014, 2.)

Opintie-hanke tukee Päijät-Hämeen maakuntaohjelmassa 2014–2017 asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä, jossa korostetaan lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevien toimintamallien kehittämistä. Ohjelman mukaan tavoitteena on kehittää joustavaa ja jatkuvaa toimintaa, joka avaa polkuja nuorille ja siinä painotetaan myös perusasteen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen sujuvuutta. Hanke vastaa osaltaan myös Päijät-Hämeen liiton koordinoimaan Päijät-Hämeen alueelliseen kehittämissuunnitelmaan (AmKesu). AmKesun päämääränä on, että koulutuksen järjestäjät pystyisivät sitomaan valtakunnalliset tavoitteet paremmin yhteen paikallisista tarpeista nousevien kehittämiskohteiden kanssa ja ne tehdään yhteistyössä työelämän ja paikallis- ja aluehallinnon kanssa. Tällä pyritään lisäämään koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia vaikuttaa kansalliseen koulutuspolitiikkaan. Päijät-Hämeen AmKesun tärkeitä painopisteinä ovat alueen työelämän tarpeisiin vastaaminen, nuorisotakuun toteuttaminen ja lä-

päisyn tehostaminen ja siinä korostetaan alueellista yhteistyötä mm. ohjauspalveluiden, psykososiaalisten palveluiden ja työpajatoiminnan kehittämiseksi. (Opintie-hankehakemus 2014, 6.)

Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisluvut ja opintoihin opiskelupaikasta huolimatta alkuvaiheessa kiinnittymättömien määrät ovat monista kehittämistoimista huolimatta edelleen korkeat. Opiskelijoiden tukipalveluverkossa on havaittu selkeitä aukkoja ja seikkoja, jotka lisäävät rullaamista ja keskeyttämiskä. Tällaisia ovat mm. opintoihin ohjaavien tuki- ja ohjauspalveluiden sekä joustavien opintopolkujen vähäisyys ja saavutettavuus. Lisäksi opinnoissa olevien nuorten valmiudet suoriutua opinnoistaan vaihtelevat entistä enemmän ja läpäisyn tehostamiseksi tarvitaan erityisesti nykyistä tiiviimpää tukea niille nuorille, jotka eivät kiinnity ryhmämuotoiseen ammatilliseen opiskeluun, vaan tarvitsevat tukea niin koulutukseen löytämisessä kuin itse opinnoissa ja työllistymisessäkin. (Opintie-hankehakemus 2014, 5.)

Hankkeen tarve perustuu hallitusohjelman mukaiseen nuorten yhteiskuntatakuun toteutumiseen ja Päijät-Hämeen alueen työttömyystilastoihin. Yhteiskunnallisten tutkimusten mukaan kouluttamattomuus on keskeisin syy syrjäytymiseen. Opintojen nivelvaiheissa osa nuorista tarvitsee paljon tukipalveluita ja merkittävä vaihe on opiskelun aloitus uudessa oppilaitoksessa, jolloin keskeyttämisen riski on suuri. Siksi oppilaitosten tulee edelleen kehittää joustavia ratkaisuja, jotka tarjoavat mahdollisuuksia myös nuorille, joille ammatillisten opintojen aloittaminen on vaikeaa. Syrjäytymisen ehkäisyn kehittäminen vaatii pitkäjänteistä toimintaa, paikallista ja alueellista yhteistyötä, jossa eri alojen edustajien asiantuntemusta käytetään hyödyksi. (Opintie-hankehakemus 2014, 5.)

Opintie-hankkeen hankehakemuksen pohjalta, siis on panostettava niin valtakunnallisten, alueellisten kuin paikallistenkin tavoitteiden mukaan nuorten koulutuksen edistämiseen ja sen tukitoimiin niin, että nuoret sitoutuvat opintoihinsa ja saavat koulutuksen, joka edistää työmarkkinoille pääsyä ja sitä kautta ehkäisee syrjäytymistä. Omalta osaltaan Opintie-hankkeessa on tarkoitus toteuttaa syrjäytymisen ehkäisyn toimia ohjaamalla ja tukemalla opiskelijoita opinnoissaan yhdessä alueen muiden ohjausverkoston toimijoiden kanssa. Voimauttavassa ryhmätoiminnassa on kyse myös tästä.

Voimauttava ryhmä on yksi tuki muoto keskeytyksen ehkäisyssä ja toimintaa suunnitellaan ja se toteutetaan yhdessä Salpauksen opiskelijahuollon henkilöstön ja Päijät-Hämeen alueen ohjausverkoston kanssa ja nuorten kanssa.

Opinnoissa epäonnistuminen ja keskeytykset ovat nuorelle isoja takaiskuja omassa pärjäämisessä. Tavalla tai toisella syrjäytyneellä tai pahoinvoivalla nuorella ei ole mahdollisuuksia yhteiskunnallisesti pitää puoliaan kehittyäkseen ja parantaakseen omaa tilannetta vaan siihen tarvitaan vanhempien tai ammattiauttajien apua. Tavoitteena on käytännön asioissa aktivoiva tuki, inhimillisyys ja yksilökohtainen lähestyminen, jotta nuoruuden mahdollisuus säilyisi. Nuoruuden kehitystehtävä on onnistunut kun nuori suuntaa tulevaisuuteen tiettyjen arvojen kanssa, jotka hän kokee omikseen, hänellä on taitoja ja kyky pärjätä omien haasteiden kanssa, sekä kohdata muita ihmisiä ja sopeutua omalla tavallaan ympäröivään yhteiskuntaan. (Hietala ym. 2010, 164.) Juuri tähän tarpeeseen olemme voimauttavaa ryhmää kehittämässä.

2.4 Opintojen keskeyttäminen

Opintojen keskeyttäminen on merkittävä syy nuoren syrjäytymiselle, kuten aiemmissa kappaleissa ja seuraavassa seurantatutkimuksessa todetaan. Ahon & Mäkiähon Opetushallitukselle (2014) tekemän Toisen asteen koulutuksen läpäisy- ja keskeyttämis seurantatutkimuksen mukaan ammatillisen perustutkinnon keskeytti joka neljäs nuori, heistä yhdeksän prosenttia siirtyi muihin kuin alun perin aloittamiinsa opintoihin ja 16 prosenttia jätti opinnot kokonaan. Jos ammatillista tutkintoa ei aloitettu heti peruskoulun jälkeen, keskeyttämisriski kasvoi merkittävästi. Keskeyttämisriski oli muita pienempi niillä, jotka yhteishaussa pääsivät ensisijaisen hakutoiveensa mukaiseen tutkintoon eli riski suurenee, jos nuori ei pääse ensisijaisesti haluamaansa opiskelupaikkaan.

Tutkimuksessa tuli esiin kaksi merkittävää tulosta keskeyttämisen jälkeisen tilanteeseen. Ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttäneistä oli noin puolet työelämässä keskeytettyjen opintojen aloittamisen jälkeen viiden vuoden seurannan päätteeksi. Ja karkeasti toinen puolisko niistä keskeyttäneistä, jotka seurannan lopussa eivät olleet työssä, oli työvoiman ulkopuolella ilman että rekistereissä oli tietoa heidän tosiasiallisesta tilanteestaan. Eli ”kadoksissa” olevia oli keskeyttäneistä selvästi enemmän kuin rekisteröityneitä työttömiä. Tämä oli Ahon ja Mäkiähon tutkimuksen merkittävin tulos. Muutoinkin koulutuksen ulkopuolelle jääminen ilmaisee merkittävää syrjäytymisriskiä,

koska tästä ryhmästä vain viidennes työllistyi. (Aho & Mäkiäho 2014, 5–6.) Tutkimuksien mukaan, opintojen keskeyttäminen lisää siis voimakkaasti nuoren syrjäytymistä ja riskiä kadota kokonaan ns. järjestelmän ulkopuolelle.

Keskeyttäminen on suurinta opintojen alkuvaiheessa. Ammatillinen koulutus keskeytetään pääasiallisesti seuraavista syistä: oppimisvaikeudet, opiskeluun liittyvät motivaatio-ongelmat ja opiskeluvaikeudet, henkilökohtaiset syyt (esimerkiksi hankala elämäntilanne tai terveydelliset syyt), taloudelliset syyt (toimeentulon ja opintotuen niukkuus) sekä työelämään siirtyminen (jota edistää yleensä edelliset ongelmat). (Opetusministeriö 2005, 60–61) Keskeytyksen syitä on monia ja voimauttavaa ryhmää kehitetään niille opiskelijoille, joilla on takanaan keskeytyksiä opiskeluvaikeuksien ja motivaation pohjalta tai mahdollisuus ajautua näiden kautta opinnoista pois. Varsinaiset hoidollista ja kuntouttavaa tukea tarvitsevat opiskelijat eivät ole kohderyhmäämme.

Opetushallituksen Kannattavaa opiskelua – opintojen keskeyttäminen ammatillisessa oppilaitoksessa-tutkimuksen mukaan keskeytysten ehkäisyssä perinteiseen koulutyöhön, opetukseen ja ohjaukseen, panostamisen lisäksi hyvänä käytäntönä tuli oppilaitoksissa esiin panostaminen opiskelijan vapaa-ajan harrastustoimintaan. Oppilaitoksen organisoima vapaa-ajan toiminta, kuten erilaiset taide-, kulttuuri- tai liikuntakerhot, asuntolatoiminta sekä oppilaskuntatoiminta, koettiin tärkeiksi keskeyttämistä ehkäiseviksi ja ne lisäsivät opiskeluinnokkua. Harrastustoimintaa oli mahdollista myös liittää opintoihin niin, että ahkerat harrastajat saivat suoritusmerkintöjä vapaasti valittaviin opintoihin. Tätä käytäntöä pidettiin erittäin motivoivana. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 32.)

Kannattavaa opiskelua – tutkimuksen mukaan kun opiskelijoilla koettiin yhä useammin olevan elämänhallinnan ongelmia, oppimisvaikeuksia ja sosiaalisia ongelmia, uskottiin heidän tarvitsevan yhä useammin monipuolisia tukipalveluja niin oppimisen kuin normaalin elämänsäkin tueksi. Tutkimuksen haastateltavat uskoivat, että kun opiskelija saa joko oppilaitoksesta tai sen ulkopuolelta tarvitsemansa tuen, saa hän elämänsä kokonaisuutena paremmin haltuun, ja näin opinnotkin sujuvat paremmin. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 49.) On siis mahdollista puuttua opintojen keskeytykseen myös koulun ulkopuolisella ryhmätoiminnalla, jossa opiskelijan on mahdollisuus saada positiivisia kokemuksia itselleen ja sitä kautta vaikuttaa opintojen keskeyttämiseen ennalta ehkäisevästi.

2.5 Keskeytykset Koulutuskeskus Salpauksessa

Koulutuskeskus Salpauksesta on jäänyt keskeytykselle opinnoistaan kesäkuusta 2013 alkaen, eli kolmessa vuodessa noin 1500 opiskelijaa. Tässä on mukana sekä positiivisista syistä että negatiivisista syistä keskeytykselle jääneet. Lukema koostuu taulukon 1 summasta 1276 ja tällä hetkellä keskeytyksellä olevista reilut 200 opiskelijasta (Jänis 2016). Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijatilastojen supertietovarastosta on suodattettu oheisen taulukon tiedot esiin ja siitä voidaan todeta seuraavaa (taulukko 1): Keskeytyksen jälkeen yksi neljäsosa opiskelijoista eroaa kokonaan, eli ei palaa opintoihin ollenkaan, kolme neljästä palaa opintoihin ja muutama on valmistunut tilastoitavan kauden aikana (opintoja on ollut niin vähän jäljellä).

TAULUKKO 1. Keskeytykseltä palaaminen (Jänis 2016)

Status	lukumäärä	osuus
Eronnut suoraan	296	23.20 %
Paluu opiskelemaan	968	75.86 %
Valmistunut suoraan	12	0.94 %
Yhteensä	1276	100.00 %

Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) on tilastoitu ne Salpauksen opiskelijat, jotka ovat palanneet opintoihinsa. Heistä lähes puolet on eronnut opintoihinsa palaamisen jälkeen, yksi neljäsosa opiskelee edelleen ja yksi neljäsosa on valmistunut. Eli yhteensä kaikista keskeytyksellä olevista ja olleista n. 1500 opiskelijasta noin puolet yhteensä eroaa kokonaan, joko ennen opintoihin palaamista tai sen jälkeen. Näistä puolet on negatiivisia keskeytyksiä eli määrä on kaikkiaan noin 350 – 400 opiskelijaa kolmessa vuodessa.

TAULUKKO 2. Keskeytyksellä olleiden viimeisin status 1.9.2016. (Jänis 2016)

Status	lukumäärä	osuus
Eronnut opiskelija	487	48.41 %
Opiskelee	258	25.65 %
Valmistunut opiskelija	261	25.94 %
Yhteensä	1006	100.00 %

Koulutuskeskus Salpauksenkin tilastot osoittavat keskeytyksen olevan suuri riski opintojen kokonaan päättymiselle. Ja opintojen päätyminen suuri riski syrjäytymiselle, kuten työssäni edellä olen todennut. Aina negatiiviselle opiskelijan keskeytykselle ei voida mitään, on paljon terveydellisiä perusteita, kotioloihin ja muuhun elämänhallintaan liittyviä perusteita, joiden kohdalla usein keskeytys on nuoren etu. Välillä tarvitaan hoidollista tukea, ennen kuin tilanne saadaan hallintaan ja opiskelija on koulukuntoinen. Mutta palaaminen opintoihin keskeytyksen jälkeen on monelle nuorelle ongelma. Tämä ilmiö näkyy selkeästi myös omassa työssäni ohjauspalveluohjaajana, keskeytyksen jälkeen on nuorella ongelmia kiinnittyä takaisiin opintoihinsa ja tilastot tukevat tätä, koska puolet palaavista eroaa opinnoistaan kuitenkin. Joten siihen kohtaan kun opiskelija palaa opintoihin, kaivattaisiin selkeästi tukea enemmän. Ja siksi voimauttavan ryhmätoiminnan yksi kohderyhmämääritelmä on keskeytykseltä palaavat opiskelijat.

2.6 Voimauttavan ryhmätoiminnan kohderyhmä

Nuorille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa, on tärkeää antaa sosiaalisen vahvistumisen, voimaantumisen ja onnistumisen kokemuksia. Nämä kokemukset kohottavat itsetuntoa ja antavat nuorille uskallusta ottaa osaa ja saada oma äänensä kuuluville. Tähän voidaan vaikuttaa osallistamisen kautta, eli toiminnan jossa itse nuori voi tehdä ja toteuttaa oppimistaan käytännössä luotettavan aikuisen tuella. Siten nuoren turvallisuudentunne kehittyy ja sen myötä kasvaa kyky oppia uutta. (Honkonen 2011, 181.)

Edellisissä luvuissa esiin tulleiden tarpeiden pohjalta voimauttavan ryhmän kohderyhmä ne Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijat, jotka ovat toivomallaan alalla opinnoissa ja koulukuntoisia, mutta tarvitsevat tukea opinnoissa etenemiseen. Taustalla on aiemmin keskeytyneet opinnot, joko samaan tutkintoon tai eri tutkinnossa ja nuorilla on hankalaa aloittaa tai jatkaa opintojaan. Kyse ei ole hoidollisesta ryhmästä, eli opiskelijalla ei voi olla vakavia päihde- tai mielenterveysongelmia eikä suuria ongelmia elämänhallinnassa tai yksityiselämässä. Ryhmässä ei ole mahdollisuutta keskittyä yksilöiden hoitamiseen eikä ole kyse terapeutisesta ryhmästä, vaikka ryhmätoimintaan terapeutista ehkä onkin.

Yhdistäviä tekijöitä voimauttavaan ryhmään haettavilla opiskelijoilla on yksinäisyys, takana pettymyksiä, joitain elämänhallinnan ongelmia, itsetunnon heikkoutta, koulu-kiusaamista ja opiskelumotivaation puutetta. Nämä ongelmat nuorilla ovat tulleet esiin, niin hankkeemme asiakkaiden kanssa keskustellessa kuin keskeytyksiin liittyvien tutkimuksien valossa ja myös kehittämissryhmän määriteltäessä nuorten pahoinvointia. Kuten aiemmissa kappaleissa on todettu itsetunnon merkitys, oman sisäisen motivaation löytyminen ja opiskelutaitoihin keskittyminen auttaa opinnoissa menestykseen. Kohde-ryhmän tavoitamme voimauttavaan ryhmätoimintaan oman Opintie -projektimme kautta, opintojen jatkumisen tueksi siis tarjotaan ko. ryhmää tai sitten Koulutuskeskus Salpauksen muun opiskelijahuollon kautta, esim. kuraattorien.

Omat asiakkaat osaamme jo ohjausvaiheessa haarukoida niin, että löydämme ohjauksesta eniten hyötyvät nuoret. Salpauksen kuraattorit valikoivat omista asiakkaistaan ne nuoret, joille ryhmästä olisi tukea. Pilottikokeiluun keväälle 2017 otamme mukaan 10–12 opiskelijaa.

2.7 Katsaus vastaavanlaiseen ryhmätoimintaan Päijät-Hämeessä

Voimauttavaa ryhmätoimintaa on tarjolla päijäthämäläisille nuorille muutaman eri toimijan toimesta. Lahden kaupungin Nuorisopalveluilla on työhön valmennukseen liittyvää pajoimintaa pääasiassa 17 – 29 -vuotiaille työttömille nuorille ja pajoilla ollaan yleensä työkokeilussa tai palkkatuetussa työssä. Toiminta on työnomaista, mutta samalla nuori voimaantuu ja saa eväitä omaan elämään. (Lahden Nuorisopalvelut 2016)

Työttömille nuorille on tarjolla myös esimerkiksi Vamos-toimintaa ja se on tarkoitettu lahtelaisille 18 – 29 -vuotiaille nuorille, jotka haluavat tukea nykyisessä elämäntilanteessa. Valmennuksen avulla tuetaan hyvinvointia sekä tutustutaan tulevaisuuden mahdollisuuksiin yhdessä. Valmennuksen tavoitteena on siirtyä koulutukseen, työhön tai niihin valmentavaan toimintaan. Valmennus on maksutonta ja vapaaehtoista ja toimintaa on sekä yksilötasolla, että ryhmässä. Ryhmävalmennus on tarkoitettu nuorille, jotka haluavat arjen taitojen lisäksi parantaa omaa hyvinvointiaan ja valmiuksiaan jatkoluille. Valmennuksen sisältöön voi vaikuttaa itse ja se toteutetaan ryhmän tarpeiden pohjalta. Valmennus sisältää omien vahvuuksien ja mielenkiinnon kohteiden löytämistä, tutustumiskäyntejä ja vierailuita. (Vamos 2016)

Päijät-Hämeen alueella myös muutamat muut kolmannen sektorin toimijat, yhdistykset tai hankkeet tarjoavat ajatukseltaan voimauttavaa ryhmätoimijaa. Niitä on suunnattu maahanmuuttajille esimerkiksi Harjula Settlementin: Minun tulevaisuus ja Minun Suomi – hankkeet, mielenterveyskuntoutujille Klubitalon Kohti unelmia-hanke, mm. pitkäaikaistyöttömille ja muutenkin kaikkien palveluiden määrittävä kriteeri on se, ettei nuori ole koulutuksessa vaan esimerkiksi työtön tai kokonaan ns. järjestelmän ulkopuolinen. Voimauttavaa ryhmätoimintaa siis Päijät-Hämeen alueella ei tarjota toisen asteen ammattiin opiskeleville.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTINEN TAUSTA

Kehittämiskohteen taustatutkimusta varten joudutaan usein monenlaisten valintojen eteen, koska samasta aiheesta saattaa löytyä toisistaan poikkeavaa tietoa. Tekijältä vaaditaan silloin kriittisyyttä, kykyä tehdä valintoja ja yhdistellä asioita. Keskeistä on löytää näkökulma, josta katsoen kehittämistyössä edetään. (Ojasalo jne. 2014, 24.)

Kehittämishankkeen kohderyhmäksi rajasin hankkeemme toiminnan, teorian ja kehittämisryhmän pohjalta opiskelijat, joilla on taustalla keskeytyksiä, yksinäisyyttä, kiusaamista, itsetunto- ja lieviä elämänhallinnan ongelmia, sekä motivoitumisongelmaa, joten teemat määrittävät työni teoreettista taustaa. Samalla pohdin teorian kautta voimaantumisen käsitettä, ryhmätoiminnan ja vertaisuuden merkitystä voimaantumisessa, sekä toiminnallisuutta ryhmätoiminnassa.

3.1 Kiusaaminen ja yksinäisyys syrjäytymisen taustalla

Monen nuoren syrjäytymisvaarassa olevan taustalla on yksinäisyyttä ja/tai koulukiusaamista. Olen havainnut molemmat teemat omassa työssäni Opintie-projektissa melkein jokaisen nuoren kohdalla, tekijät määrittävät myös toisiaan ja aina ei tiedä mikä on asioissa syy ja seuraus. Nuorten yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemuksissa on paljon tekijöitä ja tapahtuneita asioita on mahdotonta muuttaa jälkikäteen. Mutta haavoittunut kaipaa hyviä kohtaamisia ja ihmiskontakteja eheytyäkseen.

Yksinäisyystutkija Junttila (2015) määrittelee yksinäisyyden negatiiviseksi psykoottiseksi tilaksi, jossa ihminen kokee ahdistusta määrällisesti tai laadullisesti puutteellisista ihmissuhteista. Yksinäinen kokee lamaannuttavaa tunnetta siitä, ettei ole ketään, kenen kanssa puhua tai ketään joka ymmärtää ajatuksia, aikomuksia, tunteita tai toiveita. Yksinäisyys on myös tunnetta ulkopuolisuudesta ja siitä ettei kelpaa tai kuulu muiden joukkoon. Yksinäisen toiveet ja todellisuus ei kohtaa ja odotukset sosiaalisuudelle on suuremmat kuin tämänhetkinen olotila. Todellinen yksinäisyys on mielenterveyden häiriöiden syntymisen kannalta yksi olennaisimmista tekijöistä. Junttila lainaa Robert S. Weissiä (1973) jonka mukaan ihmisellä on perustarve läheiseen inhimilliseen kiintymykseen toisen kanssa ja mukavien kavereiden tai vertaisten muodostamaan verkostoon, jossa on sosiaalista kanssakäymistä. (Junttila 2015, 13–15.)

Yksinäisyys altistaa nuoria sosiaaliseen ahdistuneisuuteen, fobioihin, masennukseen ja itsetuhoisiin ajatuksiin, koulu-uupumukseen, heikommaksi koettuun fyysiseen terveyteen, vähäisempiin harrastuksiin ja päihdekokeiluihin suuremmilla annostuksilla. Mitä vanhemmaksi tullaan sitä suuremmiksi ongelmat kasvavat. Yksinäisyyteen liittyy myös vahvasti negatiivisen vuorovaikutuksen kehämalli. Yksinkertaistettuna kehämalli kertoo siitä, miten myönteisten vuorovaikutussuhteiden vähäisyys aiheuttaa sosiaalisten taitojen jäämistä heikoksi eikä sosiaalinen kompetenssi tällöin kehity. Tämä johtaa heikkoon itsearvostukseen ja itsetuntoon, kielteisiin käsityksiin, odotuksiin ja epäsuotuisiin aikeisiin muita kohtaan. Tämä aiheuttaa muiden kielteisiä havaintoja ja reaktioita ja se aiheuttaa torjutuksi ja epäsuosituksi tulemistä. (Junttila 2015, 79, 88–90.) Vuorovaikutuksen kehämalli ruokkii itseään ja nuori syrjäyttää itsensä ryhmästä omalla toiminnallaan ja tämä kierre olisi saatava katkaistua myönteisillä sosiaalisilla kokemuksilla.

Yksinäisyyden ikäviä vaikutuksia on myös se, ettei siitä pääse helposti eroon. Ratkaisu on löytää keskusteluseuraa, saada taitoa ja varmuutta ja jutella asiasta vertaisten kanssa. Yksinäisyys voi alkaa jo alakouluiässä ja jäädä pysyväksi olotilaksi. Siirtyminen toiselle asteelle voi yksinäisyyttä kokeneelle olla joko mahdollisuus päästä aiemmista huonoista kokemuksista eroon tai pelottava riski. Uusi ympäristö voi monelle olla mahdollisuus aloittaa puhtaalta pöydältä sosiaalinen elämä, mutta siihen vaaditaan sosiaalisia

taitoja ja taitoja ystävyys- ja kaverisuhteiden ylläpitämiseen. Uusien ihmisten kohtaaminen vaatii itsetuntoa ja uskoa, siihen, että minuun halutaan tutustua. (Junttila 2015, 74 –77.)

Sosiaalinen kompetenssi on merkityksellisin tekijä yksinäisyyden vähentämisessä ja ehkäisemisessä ja se vaatii mahdollisuuksia sen harjoittamiseen. Junttila määrittelee sosiaalisen kompetenssin niin, että se on taitoa ymmärtää sosiaalisia tilanteita, tehdä niistä tilannekohtaisia tulkintoja ja sen pohjalta toimia niin, että se edesauttaa omien ja yhteisten päämäärien saavuttamista muita loukkaamatta. Sosiaalinen kompetenssi sisältää myös sosiaaliset taidot, kuten sovelias tunteiden ilmaiseminen ja toisten huomioonottaminen, mutta ollessaan yksin ei voi näitä taitoja harjoitella, vaan se vaatii toisia ihmisiä. (Junttila 2015, 80 ja 160–161.)

Tässä yksi merkittävä pohja voimauttavan ryhmän perustamiselle, ryhmätoiminnalla voidaan opetella näitä taitoja, jotta nuoret voivat hyödyntää niitä jatkossa uusissa sosiaalisissa suhteissa. Nimenomaan tuon sosiaalisen kompetenssin vahvistaminen on yksi ryhmän lähtökohtia. Junttilan (2015) tekemän tutkimuksen mukaan nuoret itse toivoivat, että yksinäisyydestä pääsemisessä auttaa mm., että lähtee mukaan muiden joukkoon, tekisi jotain mistä itsestä nauttii, uskaltaa rohkeasti jutella ja ystävä löytyisi nuorten mielestä esim. uusista konteksteista. Nuoret kannustivat toisiaan olemaan aktiivisia, etsimään vertaisiaan, juttukumppaneiksi ja sitä kautta yhdessä pääsemään asioihin ja tilanteisiin, jossa sielunkumppanin löytyminen on mahdollista. (Junttila 2015, 181–182)

Opintie-hankkeen kahden vuoden toiminnan aikana olen ohjannut koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria koulutukseen ja lähes poikkeuksetta taustalta löytyy koulukiusaamista. Se määrittää nuoren itsetuntoa ja sitä kautta uskallusta olla sosiaalinen ja mukana ryhmässä. Päijäthämäläisen koulukiusaamisen kokemuksiin apua ja vertaistukea tarjoavan Valopilkkuprojektin toimijat Tina Holmberg-Kalenius ja Saija Salmi (2012) kirjoittavat hankkeen loppuraportissaan, että kiusattujen kokemukset siitä, miten yhteiskunta heidät kohtaa, on valitettavan usein turvallisuuden tunnetta vähentävä, koska sitä usein vähätellään tai heidät leimataan tietynlaiseksi kiusaamiskokemuksen perusteella. Kiusaamista kokeneet, jotka jo kiusaamisaikanaan ovat kokeneet turvattomuutta kiusaamistilanteissa, muuttuvat varovaisiksi ja saattavat kokea suurta turvattomuutta erilaisissa kohtaamistilanteissa. Turvallisuuteen liittyy olennaisena osana jokaisen oikeus

saada olla ryhmässä ilman kiusaamista ja oikeus tuoda omia asioitaan julki ilman leimatuksi tulemistä tai häpeää. Tämä koskee sekä lasta että lapsen ympärillä olevaa turvaverkostoa sekä aikuista kiusattua. (Holmberg-Kalenius & Salmi 2012, 6.)

Holmberg-Kalenius & Salmi (2012) tuovat esiin kiusaamisen yhteyden syrjäytymiseen. Projektin aikana on huomattu, että moni pudokas tai syrjäytynyt on myös entinen koulu- kiusattu. Miksi kiusaaminen sitten altistaa syrjäytymiselle? Projektin toimijoiden näkemys on, ettei syrjäytymisen ehkäisemiseksi yhteiskunnassamme tällä hetkellä ole vielä tarpeeksi tehokkaita keinoja eikä kiusaamiskokemusta oteta millään lailla huomioon. Myöskään kiusaamisesta saatua traumaa ei tunnusteta eikä aina osata hoitaa. Holmberg-Kalenius & Salmi toteavat, että kiusaamista kokenut tarvitsisi tukea kiusaamisesta toipumiseen usein vielä vuosia kiusaamiskokemuksen jälkeen, jotta hän pääsisi jaloilleen, saisi paremman itsetunnon ja pystyisi lähtemään opiskelemaan tai työelämään. Tuki mahdollistaisi toipumisen, jolloin syrjäytymiskehitys estettäisiin. (Holmberg-Kalenius & Salmi 2012, 11.) Kiusaaminen siis johtaa vähintään välillisesti syrjäytymiseen, ei toki kaikilla, mutta kovin määrittävä tekijä se on kuitenkin.

Kiusaamisesta toipuminen vie oman aikansa ja kaikki eivät toivu siitä koskaan. Jollain kiusaaminen määrittää koko elämää aikuisuuteen saakka ja eivätkä kaikki pääse ns. normaaliin elämään kiinni koskaan. Kiusaaminen vaurioittaa ja on tuhoisaa, koska vaikuttaa niihin elämän osa-alueisiin, jotka ovat ratkaisevassa asemassa ihmisen kehityksessä eheäksi ja tasapainoiseksi aikuiseksi. Se vaikuttaa itsetuntoon, oikeudentajuun, kuvaan omasta itsestä kelvollisena ja hyvänä ihmisenä sekä uskomiseen omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin, uskallukseen toimia ryhmässä ja olemaan avoin suhteessa toisiin ihmisiin. Se vaikuttaa myös kykyyn pyytää ja vaatia itselleen asioita sekä kykyyn selviytyä ja jaksaa. (Holmberg-Kalenius 2008, 45–48) Kiusatun on kovien kokemusten jälkeen helppoa luovuttaa, passivoitua ja syrjäytyä. Entinen kiusattu jää tai tarkoituksella jättäytyy helposti yksin ilman tukea koulu- ja työyhteisössä, koska aikaisemmat huonot kokemukset estävät avoimuuden. Jos kiusattu uskaltanut koulu- tai työmaailmaan, eikä positiivista kokemusta yhteisöllisyydestä tule, hän voi tipahtaa käynnissä olevien ratasten ulkopuolelle (Holmberg-Kalenius & Salmi 2012, 13.) Kiusaamisen seuraukset ovat juuri niitä samoja ongelmia, mitä on syrjäytyneiden nuorten, yksinäisyyden, opinnoissaan ja elämässään heikosti menestyneiden taustalla. Samat määrittelyt ja teemat koskettavat usein samoja nuoria, näiden kokemusten kautta.

Voimauttavan ryhmän kohderyhmää siis määrittelee myös koulukiusaamistausta, mutta asiaa emme käsittele siellä hoidollisesta näkökulmasta vaan positiivisen toiminnan ja oman kasvamisen kautta pyrimme nuoren eheytymiseen.

3.2 Opiskelumotivaatio ja opintoihin sitoutuminen

Työni Opintie-hankkeen KohtaAmo-palvelussa ohjauspalveluohjaajana on selvittää nuoren elämäntilanne ja miettiä nuoren kanssa tulevaa polkua opintoihin. Ohjaus kestää nuoren tarpeista riippuen yleensä kuukaudesta, jopa vuoteen. Työssäni on tullut selkeästi esille, ettei pelkästään opintoihin auttaminen, hakeminen ja sinne pääseminen ei ole läheskään kaikille tie valmistumiseen ja työelämään. Hyvin herkästi ”kerran pudonneet” ovat vaarassa pudota opinnoista uudelleen.

Pidemässä ohjauksessa nuoreen syntyy usein luottamussuhde ja pääsemme käsittelemään opintoihin liittyviä ongelmia syvällisemmin. Nuorten kanssa keskusteluissa on noussut selkeästi esiin muutamia seikkoja, jotka saivat minut selvittämään voimauttavan ryhmän kokeilun mahdollisuutta. Monilla nuorilla on minäpystyvyyteen ja itsetuntoon liittyviä ongelmia, sosiaalisia vaikeuksia kiinnittyä ryhmään ja vaikeuksia olla vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. On myös ongelmia löytää sisäistä motivaatiota kiinnostua opinnoista alkua edemmälle tai nähdä opintojen merkitystä tulevaisuuden kannalta. Motivaatio omassa elämässä pärjäämiseen on kokemukseni mukaan hukassa. Monilla nuorilla on takanaan niin paljon epäonnistumisia aiemmassa elämässä ja opinnoissa, että se estää sitoutumisen opintoihin ja uskon niissä pärjäämiseen. Siksi vaikka opiskelupaikka aukeaisi, se ei johda välttämättä pidemmälle.

Motivaatiolla tarkoitetaan ihmisen pyrkimyksiä elämässä, kuten haluja sekä tavoitteita. Motivaatioita tutkimalla pyritään saamaan selville miksi haluamme sitä mitä haluamme, ja miksi teemme kuten teemme. Motivaatioon vaikuttavat myös sosiaaliset tekijät eli ympäröivät yhteisöt ja ihmiset. Sosiaalinen ympäristö, jossa huomioidaan yksilön tarpeet ja tavoitteet johtavat suurempaan persoonalliseen kasvuun ja motivoivat toimimaan enemmän kuin turhautumisen ja hylätyksi tulemisen tunteet. (Reeve 2009, 19.)

Opintoihin sitoutuminen ja motivaation löytyminen on monisyinen asia. On kyse nuoren omista ominaisuuksista, opituista ja saaduista kokemuksista ja palautteista. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? -tutkimuksen mukaan motivaatio ja sen osatekijät on tärkein selittäjä koulumenestyksessä. Koulumenestystä ei pystytä täysin selvittämään temperamentinpiirteillä, niin, että tietynlainen temperamentti johtaisi aina menestykseen vaan temperamentin positiiviset ja negatiiviset vaikutukset määräytyvät sukupuolen, kokemusten ja tilanteiden mukaan. Temperamenttipiirteistä sinnikkyys, häirittevyys, impulsiivisuus, negatiivinen emotionaalisuus ja mieliala olivat tärkeimmät tekijät, mitkä vaikuttivat koulumenestykseen. Erittäin oleellinen asia koulumenestyksessä on nuoren minäkuva, millaiseksi se muodostuu koulun ja muun elämänpiirin myötä, mihin nuori kykenee pystyvänsä ja se on kaiken tulevaisuuden kivijalka, jonka mukaan tehdään elämän tärkeät ratkaisut. (Alatupa ym. 2007, 27–37.)

Ongelmalliset oppijat – tutkimuksessa (Huhtala & Lilja 2008) tuli esille että motivaation puute koulua kohtaan on suurimpia ongelmia nuorilla, jotka ovat peruskoulun ja jatko-opintojen nivelvaiheessa. Sisäinen motivaatio tulee nuorella esiin omien tavoitteiden asettamisessa ja siinä kuinka tärkeänä hän niiden saavuttamista pitää. Osalla nuorista ei vain ole syytä mennä kouluun ja innostus opiskeluun jää syntymättä, kun asia ei kiinnosta. Ja silloin motivaatio-ongelma kasvatta usein poissaoloja. Jos poissaoloja on paljon, on nuorella usein koulussa ilmenevien ongelmien lisäksi myös ongelmia yksityiselämässä. Taustalla voi olla myös heikko sosiaalinen tausta ja perheen antaman tuen puuttuminen. (Huhtala & Lilja 2008, 15–28.)

Motivaatio-ongelmien taustalla on usein monia eri syitä. Nuorten sosiaalisten vuorovaikutus- ja elämänhallintataitojen vahvistaminen valmentaa heitä osallisuuteen. Ympäristön ollessa salliva ja kannustava, se ruokkii yhteisöllisiä työskentelytapoja ja siten yksilölliset oppimispolut tuovat onnistumisen kokemuksia ja lisäävät motivaatiota ja nuoren itseluottamusta. (Ouakrim-Soivio ym. 2015, 71–72). Lisäksi nuoren olisi myös itse otettava vastuuta omista toimistaan. (Huhtala & Lilja 2008, 30).

Yksilöä eli nuorta ei voi siis ”syyllistää” persoonallisten piirteiden tai temperamentin perusteella huonosta koulumenestyksestä vaan on keskityttävä siihen millainen minäkuva nuorella on ja miten siihen voidaan vaikuttaa. Nuoren sisäisen motivaatioon ja

sen löytymiseen ja siihen vaikuttaviin keinoihin pureutuminen on tärkeimpiä syitä koulumenestyksessä. On löydettävä nuoren omia vahvuuksia tukemaan minäkuva, kannustettava vuorovaikutukseen, tuettava sosiaalisissa suhteissa ja autettava oppimaan elämönhallintataitoja, sitä kautta saadaan intoa myös opintoihin. Lisäksi teoriapohjalta nousee selvästi esille nuoren osallisuus ja vastuu omasta elämästä. Voimaantavassa ryhmässä olisi tarkoitus nimenomaan pureutua näihin teemoihin, jotta ne tukisivat opiskelijan motivaatiota, sitoutumista ja antaisivat ”voimaa” jaksaa opinnot loppuun saakka ja ehkä löytää opiskeluun iloakin.

3.3 Voimaantuminen

Kielitoimiston sanakirja (2016) määrittelee voimaantumisen näin: ”Voimaantua – vahvistua, saada varsinaisia henkisiä voimavaroja, omavoimaistua”. Voimaannuttavan ryhmän suunnittelun pohjalla on siis tavoite saada nuorelle lisää voimavaroja omaan elämään ja sitä kautta opintojen suorittamiseen. Voimaantuminen on monisyinen käsite. Tässä kappaleessa käsittelen voimaantumisen teoriaa ja taustoja. Voimaantumisen taustalla on yksilön oma voimaantuminen sekä sosiaalisen ympäristön ja yhteisön voimaannuttava vaikutus. Vaikka pääasiassa työni lähtökohta on ryhmän tuoma voimaantuminen, niin jokaisen nuoren henkilökohtainen voimaantuminen on tietenkin lopullinen tavoite.

Opinnäytetyöni kehittämistehtävän tavoitteena on edesauttaa nuorten voimaantumista ryhmätoiminnan avulla. Mutta minkälaisiin päämääriin kannattaisi pyrkiä, jotta voimaantumista voisi tapahtua? Rodwellin (1996, 310) mukaan voimaantumisen päämäärät ovat seuraavat:

1. Positiivinen itsetunto (self esteem)
2. Kyky asettaa ja saavuttaa päämääriä
3. Kokemus oman elämän hallinnasta ja kyvystä muuttaa omaa elämää
4. Toiveikkuus tulevaisuuden suhteen

Voimaantumista tutkinut Siitonen (1999, 82–83) määrittelee voimaantumisen (Empowerment) käsitteeksi, jota ei voida avata yksiselitteisesti. Kirjallisuuden perusteella voimaantumisen määritelmät ovat hyvin moninaisia, joten käsitteestä ei voida muodostaa

teorian valossa yksiselitteistä määritelmää. Siitosen perehdyttyä kolme vuotta voimaantumiseen, hän päätyi käyttämään Empowerment käsitteestä suomenkielisenä vastineena sanaa; voimaantuminen. Siitonen jatkaa: ”Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi: voimaa ei voi antaa toiselle. Se on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jota ei tuota tai aiheuta toinen ihminen. Voimaantuminen on prosessi tai tapahtumasarja, jonka kannalta toimintaympäristön olosuhteet, esimerkiksi valinnanvapaus ja turvalliseksi koettu ilmapiiri, voivat olla merkityksellisiä, ja tämän vuoksi voimaantuminen voi olla jossain tietyssä ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa.” (Siitonen 1999, 93.) Voimaantuminen voidaan nähdä motivaatiota synnyttävänä tekijänä. Silloin ajatellaan, että voimaantumista tukevalla toiminnalla voidaan kehittää yksilön oman hallinnan kokemusta, selättää pelkoja, sekä kasvattaa itseään koskevia tehokkuususkomuksia. (Reeve 2009, 241.)

Voimaantumisen kohdalla puhutaan usein itsetunnosta. Itsetunto kertoo ihmisen oman käsityksen siitä, kuinka hyvä hän on. Se koostuu itsetuntemuksesta ja itsearvostuksesta. Ihminen, jolla on hyvä itsetunto, näkee itsessään hyviä ominaisuuksia ja positiivisia piirteitä, mutta on realistisesti niiden ominaisuuksien kanssa, joissa kehitystä vielä tarvitaan. Hyvä itsetunto auttaa asettamaan itselleen mahdollisen vaatimustason ja kestämaan pettymyksiä ja epäonnistumisia. Itsetunto lisää uskallusta tehdä omia suunnitelmia ja asettaa tavoitteita elämälleen. Terveen itsetunnon kehittyminen nuoruudessa on merkittävää nuoren elämän kannalta, on tärkeää kokea olevansa onnistunut ja hyvä jossakin asiassa. (Erkko & Hannukkala 2013, 59–60) Tuohon itsetunnon kehittymiseen pyritään vastaamaan voimauttavan ryhmän toiminnalla.

Siitosen mukaan voimaantuminen on ennen kaikkea ihmisen sisäinen prosessi, joka lähtee yksilöstä itsestään, se liittyy ihmisen käsitykseen itsestään ja omasta kykenevyydestään. Voimaantuminen tapahtuu kuitenkin sosiaalisessa ympäristössä, sillä vuorovaikutuksesta saatu palaute vaikuttaa yksilön käsityksiin itsestään ja omista mahdollisuuksistaan. Tämän vuoksi on mahdollista tukea yksilön voimaantumista hienovaraisesti, mutta ketään ei ole mahdollista voimaannuttaa yksipuolisesti. (Siitonen 1999, 117–118.) Voimaantumisessa on oleellista siis vapaaehtoisuus ja ihmisen oma motivaatio voimaantumista kohtaan.

Voimaantumisteorioiden pohjalta ketään ei pysty voimaannuttamaan, mutta pystymme edesauttamaan toisten voimaantumista. Reeve (2009, 148) pitää ihmisen autonomiaa eli mahdollisuutta päättää omasta toiminnastaan yhtenä tärkeänä psykologisena tarpeena, joka motivoi ihmistä. Ihmiselle on luontaista päättää omista päämääristään ja mikä sitä mikä on tärkeää ja mikä ei (Reeve 2009, 145). Rodwellin (1996, 310) mukaan voimme tukea muiden voimaantumista tarjoamalla heille voimaantumista edesauttavia taitoja, resursseja sekä mahdollisuuksia. Tällä tavoin voi ihmiselle syntyä motivaatio ja halu osallistua ja sitoutua voimaantumisprosessiin. Nämä kaikki ovat oleellisia tekijöitä voimaantumisprosessin synnylle. Voimaantuminen vaatii ennen kaikkea yksilön oman panoksen ja pyrkimyksen omaan henkiseen kasvuun. Ihmiselle pitää tulla oma halu muutokseen, mutta sen syntymiseen voidaan vaikuttaa tarjoamalla toiselle voimaantumiseen tarvittavia resursseja. (Rodwell 1996, 310.) Voimauttava ryhmätoiminta on siis se resurssi, jolla tavoitellaan nuorten voimaantumista. Ryhmän toiminta on vapaaehtoista nuorelle, joten sen on mahdollisuus olla voimaannuttavaa, jos nuori on asialle auki jo valmiiksi.

Voimaantumisprosessi edellyttää Rodwellin (1996, 310) mukaan seuraavia asioita:

1. Keskinäinen luottamus ja kunnioitus
2. Koulutus ja tuki
3. Osallistuminen ja sitoutuminen

Tutkimusten mukaan mielenterveyteen liittyviä vaikeuksia voidaan ehkäistä omien vahvuuksien tunnistamisella, nimeämisellä ja niitä tukemalla. Vahvuudet kehittyvät läheisten ja ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa ihmisen koko kasvun ajan. Nuorten vahvuuksien kasvua edistävä toiminta on kyvykkyyden (competence), osallistumisen (participation) ja psykososiaalisten taitojen painottamista ja oppimista kaikessa vuorovaikutuksessa. Jos nuoret keskustelevalle yhteisistä asioista, he voivat oppia toisiltaan ja saada tunteen yhteenkuuluvuudesta. Saadessaan ilmaista omia kokemuksia omalla tavallaan heidän ajattelunsa vahvistuu. Myönteinen ja vuorovaikutuksellinen kohtaaminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen ja nimeäminen lisäävät positiivisia tunteita. Tällä vaikutetaan kognitiiviseen ajatteluun ja taitoon omaksua asioita ja toimia. Nuori voi käyttää oppimiaan taitoja ristiriitojen selvittelyssä, omien tunteiden ilmaisussa ja

ongelmien ratkaisussa. Koivisto & Rautakoski tuovat esiin, että nuoren omiin vahvuuksiin ja positiivisuuteen pohjautuva vuorovaikutus on yksi hyvä tapa tukea nuoren kasvua.. (Koivisto & Rautakoski 2013.)

3.4 Ryhmätoiminnan merkitys voimaantumisessa

Koulutuskeskus Salpauksessa on nuorille tukea henkilökohtaisiin ja opintoihin liittyviin tarpeisiin lähinnä yksilötukea. Ryhmätukea on oppimispajojen muodossa, mm. Opinpajan, Pulssi-työpajan ja VIP-pajan toimesta, mutta ne ovat enemmän aktiivista opintojen suorittamista varten. Toki yksilöllinen tuki ja vertaisryhmän edut ovat opiskelijoita voimauttavia. Mutta vapaaehtoista opiskelijan omaa kasvua ja kehitystä ja sitä kautta opinnoissa menestymisen tukemista ei ole ryhmämuotoisesti kokeiltu aiemmin.

Ryhmätoiminnalla on monia etuja, mitkä puoltavat ryhmissä järjestettävää tukea, ei yksilötuen sijasta vaan sen rinnalla ja lisäksi. Ryhmätoiminnassa voidaan varioida menetelmiä, kokeilla erilaisia tapoja ja löytyy uusia keinoja yhdessä etenemiseen. Ryhmän jäsenet ja heidän erilaisuus pakottaa toimimaan välillä toisin, muokkaamaan toimintaa ja menetelmiä ja sitä kautta toiminnalla voidaan löytää uusia muotoja tukea nuoren kehittymistä eteenpäin. Ryhmätoiminnassa tulee mukaan sellaiset teemat kuin vuorovaikutus, sosiaaliset taidot ja vertaisuus.

On siis yleensäkin ihmiselle tärkeää saada kokemusta ryhmään kuulumisesta, ryhmä tukee silloin meillä olevia tarpeita saada kokemuksia muista ihmisistä ja tämä vaikuttaa ajatuksiimme ja mahdollisuuksien näkemiseen elämässä. Vielä merkittävämpää tämä on nuorille, joilla on huonoja kokemuksia ryhmässä olosta, yksinäisyyttä tai kiusaamisen kokemuksia. Hyväksytyksi tulemisella on eheyttävä voima. Siitosen mukaan voimaantuminen on prosessi, jossa yksilö löytää omat sisäiset voimavaransa. Tämä tapahtuu sosiaalisessa ilmapiirissä, joka on yksilöä kannustava, turvallinen tasa-arvoinen ja hyväksyvä. Siitosen mukaan voimaantuminen on täten sekä yksilöllinen, että sosiaalinen prosessi. Voimaantuminen johtaa sekä yksilön että hänen ympäristönsä jäsenten hyvinvointiin, joten tekijät, jotka mahdollistavat voimaantumisen, kuten vapaus, luottamus, minäkuva, onnistuminen ja ilmapiiri, ovat myös yhteydessä yksilön hyvinvointiin (Siitonen 1999, 161–162)

Pienryhmään osallistumalla nuori saa kokemuksen vuorovaikutuksesta ikätovereidensa kanssa ja he saavat ilmaista itseään. Sosiaalisia taitoja harjoitetaan vuorovaikutustaitoja kehittämällä ja sillä on tärkeä merkitys itsetunnon, minäkuvan ja elämänhallinnan vahvistamisessa. Pieni ryhmäkoko antaa mahdollisuuden tiiviille vuorovaikutukselle ja pienen ryhmän kanssa ohjaajat pystyvät huomioimaan jäsenten yksilöllisiä tarpeita. Aktiivista osallistuminen, emotionaalinen lämpö, nuorten tukeminen ja päämäärätietoinen toiminta on helpompaa pienemmässä kuin isommassa ryhmässä. (Halonen & Laitinen 2011, 13) Ryhmäkoko on siis edullisempaa pitää pienenä voimaantumisen kannalta, pieni ryhmäkoko luo enemmän mahdollisuuksia yksilön kasvulle.

On muistettava, että ihmiset ovat erilaisia ja työskentelytavat ovat erilaisia, joilla kukin edistyy parhaiten. Ryhmällä on tärkeää siksi olla ohjaaja, joka kuuntelee ja lukee ryhmää. Ryhmän ulkopuolinen ohjaaja tuo mukaan erilaisia näkökulmia, esimerkiksi jos toiminta ei etene. Näin on mahdollisuus vaihdella menetelmiä ja tehdä ryhmä-, yksilö- ja paritehtäviä. (Heinonen ym. 2012.) Ryhmässä on tärkeää olla myös ohjaaja antamassa suuntaviivoja, jos nuoret kokoontuisivat vain keskenään, niin toiminta voisi olla jäsentymätöntä ja eikä niin tavoitteellista kuin ohjaajan tukemassa ryhmässä.

Repo - Kaarenon (2007, 58) mukaan sitoutuminen ryhmässä on tärkeä tekijä hyvän ilmapiirin syntymisessä. Jos ryhmän jäsenet eivät ole sitoutuneita osallistumaan ryhmän toimintaan, se voi aiheuttaa ryhmän jäsenissä ahdistusta ja huonontaa sosiaalisen ilmapiirin laatua. Toisaalta jos ryhmän koko on pieni, ryhmän jäsenet ovat entistä arvokkaampia ja ryhmähenki voi muodostua entistäkin intensiivisemmäksi. Ryhmän sitoutumista voidaan lisätä synnyttämällä luottamusta ryhmässä. Tämä johtuu siitä, että luottamus ryhmässä synnyttää hyvää ilmapiiriä, ja hyvä ilmapiiri synnyttää sitoutumista ryhmään. (Repo-Kaarento 2007, 58–59.) Reeven (2009) mukaan sitoutuminen on intensiivistä ja henkilökohtaista panostusta johonkin toimintaan tai asiaan ja se ilmenee positiivisena kiinnostuksena sitoutumisen kohteeseen. Sitoutuminen ja motivaatio ovat yhteydessä toisiinsa, koska motivaatio ohjaa kiinnostusta ja valmistaa toimintaan. Motivoituminen vaatii kuitenkin myös kannustavat olosuhteet. (Reeve 2009. 11 ja 13-14.)

Ryhmätoiminnan edut tukevat siis selkeästi nuoren voimaantumista. Ryhmätoiminnassa nuori peilaa itseään muihin, saa kokemusta vuorovaikutuksesta, kohtaamisesta ja positiivisesta toiminnasta, sekä nuoret saavat parhaassa mahdollisessa tapauksessa toisiltaan paljon positiivista palautetta. Nuori ei opi ryhmässä olemisen taitoja, sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja kuin harjoittelemalla niitä toisten kanssa. Ryhmässä on mahdollisuus kasvattaa sosiaalista kompetenssia. Ohjattuna ja nuoria osallistaen on mahdollisuus oppia paljon ja saada positiivista palautetta, joka luo uskoa nuorille omaan minäpystyvyyteen ja sitä kautta voimaa muuhunkin elämään ja opintoihin. Nuorten kanssa, varsinkin vapaaehtoisessa toiminnassa on huomioita toiminnan positiivisuus ja mielekkyys, se on myös ryhmää ruokkiva toimintatapa. Hyvä mieli ja iloisuus ovat itsessään voimauttavia elementtejä ja positiivinen toiminta sitouttaa nuorta mukaan ja sitoutuminen taas kasvattaa nuoren motivaatiota voimaantua.

3.5 Vertaisuus voimaantumisen tukena

Ryhmätoiminnassa tulee mukaan myös vertaisuus, samassa elämäntilanteessa tai muuten samalla henkilökohtaisella tasolla olevat ihmiset. Vertaisuus on tärkeä tekijä myös voimauttavassa ryhmässä, koska työssäni on tullut ilmi, että kovin usein nuori kokee olevansa ainoa ja yksin ajatustensa kanssa. Niin kuin aiemmin on todettu, niin voimaantumisessa tärkeää on sosiaalisuus ja mahdollisuus peilata itseään muiden kautta. vertaisten kanssa peili on ehkä vielä aidompi, kun kokemukset ja ajatukset ovat yhteneviä tai samanlaisia ja silti jokainen käsittelee niitä yksilöinä.

Vertaisilla henkilöillä tarkoitetaan ikätovereita, mutta ei välttämättä samanikäisiä ja he ovat samalla tasolla sosiaalisessa, kognitiivisessa ja emotionaalisessa kehityksessä. Vertaisten kanssa nuori voi myös kokea yhdessä asioita, jotka voivat edesauttaa nuoren hyvinvointia myös pitkälle tulevaisuuteen. Vertaisryhmä voi opettaa nuorelle yhdessä toimimista ja taitoja kompromissien tekemiseen sekä luoda tunteen johonkin kuulumisesta. Vertaisryhmän merkitys kasvaa nuoruudessa, sillä sosiaalisen vertailun kautta nuori oppii paljon itsestään. Vertailun kautta nuori voi rakentaa minäkuvaansa, käsitystä itsestään ja ominaisuuksistaan. (Salmivalli 2005, 15, 32–35.)

Ryhmässä vertaistuen tarkoitus on keskinäinen yhdenvertaisuus. Eikä se tarkoita, että kaikkien olisi oltava taitojen ja osaamisen suhteen samalla viivalla, vaan sitä, että erilaisuus on nimenomaan se voimavara jota voitaisiin hyödyntää. (Heikkinen ym. 2012, 59.)

Sosiaaliset suhteet ovat nuoren elämässä merkittäviä tekijöitä, jokainen tarvitsee läheleen toista ihmistä, onni löytyy usein ystävydestä ja jokainen haluaa tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön. Yhteisöön kuuluminen ja yhteisöllisyys luovat nuorella turvallisuutta, luottamusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toisista huolehtimista. Nuori voi harjoitella näitä taitoja erilaisissa ryhmissä ja tarvitsee vuorovaikutustaitoja oppiakseen ihmissuhteita ja onnistumisen kokemuksia ryhmässä. Nämä kokemukset antavat voimavaroja rakentaa uusia ihmissuhteita ja luoda uusia verkostoja. Ryhmätoiminta, yhdessä tekeminen ja keskustelut totuttavat nuoria osallistumaan ja luomaan yhteisöllisyyttä yhdessä muiden nuorten kanssa. (Erkko & Hannukkala 2013, 95.)

Ryhmään tulevilla nuorilla on siis merkitystä sillä, että ovat vertaisia toisilleen. Siksi olen rajannut ryhmätoiminnan tietynlaiselle kohderyhmälle, jotta nuorten taustat olisivat kohtuullisen samanlaisia ja vertaisuus antaisi ryhmässä tukea nuorille yhteisten kokemusten kautta. Samanlaisten asioiden kokemushistoria on nuorille tässä kohdalla myös itseään ja toisiaan voimauttava lähtökohta. Merkitystä on sillä, että toiminta käännetään positiiviseksi ja tulevaisuuteen katsovaksi eikä keskitytä keskustelemaan ongelmista ja märehtimään yhdessä. Tätä tukee ryhmän toiminnan suunnitelma ja ohjaajan aktiivinen toiminta positiivisuuden luonnissa.

3.6 Toiminnallisuus voimauttavassa ryhmässä

Omien opintojen ja nuorisoalalta saamani työkokemukseni kautta ryhmän taustatekijänä on ehdottomasti ajatus toiminnallisuudesta. Ryhmä nuoria on helpompaa saada sitoutumaan ryhmään, jos se on toiminnallinen eikä esimerkiksi vain keskusteluryhmä. Yhdessä tekemisen kautta on mahdollisuus helpommin ryhmäytyä, löytää onnistumisen kokemuksia, omia vahvuuksia ja saavuttaa yhteisiä tavoitteita. Samalla ajatuksella myös asiantuntijoista koostuva kehittämisryhmä lähti voimauttavaa ryhmää miettimään heti toiminnallisena ryhmänä. Toiminnallisuus luo myös hyvää pohjaa keskustelulle nuorten kanssa.

Toiminnallisessa ryhmässä keskitytään konkreettiseen tekemiseen ja pohditaan yhdessä siitä saatuja kokemuksia. Ryhmän tavoitteena voi olla esimerkiksi itsetuntemuksen, vuorovaikutustaitojen tai elämäntaitojen kehittäminen (Kaukkila & Lehtonen 2007, 18.) Kaikissa tavoitteellisessa ryhmätoiminnassa toiminnallisten menetelmien ja periaatteiden käyttö on luontevaa ja hyödyllistä. Toiminnalliset menetelmät liittyvät aktiiviseen, osallistavaan asenteeseen ja ajattelutapaan, mutta niitä ei saa käyttää yksittäisinä tekniikoina tai temppuina. (Kopakkala 2005, 205–206.)

Toiminnallinen työskentely ja keskustelut vahvistavat nuorten itseilmaisua, helpottavat tunteiden sanoittamista sekä lisäävät toisen huomioon ottamista. Tunne- ja sosiaalisia taitoja voidaan harjoitella esim. roolityöskentelyllä, kuvakorttikertomuksilla ja nuorten omilla tilannekuvauksilla. Harjoituksiin kuuluu mahdollisuus kokeilla ja yrittää, ilman painetta oikeasta ja väärästä, yhdessä kokeileminen ja tekeminen on päämäärä. Toiminnalliset harjoitukset myös purkavat energiaa myönteisesti ja oma keho tulee tutuksi. Toiminnan aikana luodaan kontakteja muihin, mikä auttaa ryhmäytymisessä, luottamuksessa ja kehittää sosiaalisia taitoja. Osallistava toiminta on elämisen harjoittelua, yhdessä tekemistä ja kokemista. Osallisuus, joka nuorten kanssa työskennellessä on tärkeää, tarkoittaa vastavuoroisuutta ja aitoa kohtaamista. (Erkko & Hannukkala 2013, 19.)

Nurmi (2011, 4) kuvaa artikkelissaan Miksi nuori syrjäytyy? hänen aiempiin tutkimuksiin ja teoriapohjaan perustuen syrjäytymisen ehkäisyssä käytettäviä toiminnallisia menetelmiä eli joissa opetellaan uusia toimintatapoja tekemällä konkreettisia asioita:

1. Pyritään vahvistamaan nuorten myönteistä käsitystä itsestään tarjoamalla heille konkreettisia onnistumiskokemuksia. (esim. työpajat).
2. Vahvistetaan myönteistä ajattelua ja toimintatapoja silloin kun niitä esiintyy.
3. Harjoitellaan työssä ja työpaikoilla tarvittavia sosiaalisia taitoja.
4. Opetetaan nuorille ”vastoinkäymisiin varautumista”, toisin sanoen mietitään jo etukäteen, mikä eri tilanteissa voi mennä vikaan ja miten silloin tulisi toimia.

Toiminnallisuudella on nuorten kanssa valtavasti etuja. Kun keskitytään tekemään yhdessä, niin ajatukset kääntyvät hetkeksi ulos itsestä ja kuin huomaamatta on mahdollisuus ottaa kontaktia ja jopa keskustella.

Toiminnallisuus ei kuitenkaan saa olla suorittamista eikä se voi olla ainoa keino toimia vaan nimenomaan kaipaa tueksi toiminnan toimien ajatusten ja oivallusten läpikäyntiä ja ajatusta niistä oppimisesta. Kehittämisyhmässä tuli vahvasti esille elämys- ja seikkailupedagogiikan käyttö voimauttavan ryhmän toiminnassa. Se on yksi erittäin hyvä toiminnallisuuden muoto erilaisten harjoitusten, yhdessä tekemisen ja yhteisten projektien lisäksi. Toiminnallisuudessa tulee usein esiin itsensä voittaminen ja ylittäminen ja se näkyy myös elämys- ja seikkailupedagogiikassa vahvasti.

3.7 Osallisuus voimauttavassa ryhmässä

Opinnäytetyössäni suunnitellaan voimauttavaa ryhmälle nuorille moniammatillisella kehittämissyhmällä, mutta oleellista on tietenkin nuoren osallisuus itse koko prosessissa. Ryhmään tuleminen on vapaaehtoista, joten nuori valitsee itse osallistumisensa toimintaan, samoin voimaantuminen lähtee nuoresta itsestään, koska ketään ei voi ”väkisin” voimaannuttaa, siksi voimaannuttavan ryhmän edellytys on jo se, että nuori itse osallistuu aktiivisesti omaan voimaantumiseen. Toki siihen annetaan ryhmässä mahdollisuuksia, edellytyksiä ja tukea valituilla teemoilla ja toimintamuodoilla.

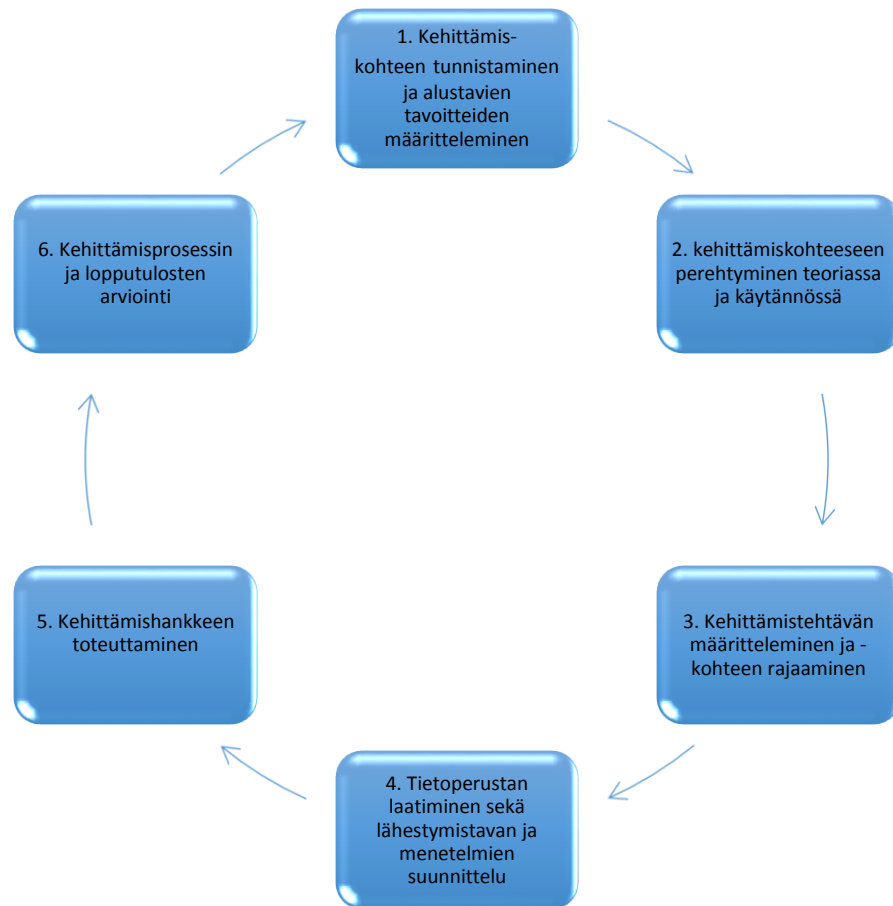
On tärkeää antaa nuorelle tunne yhteenkuuluvuudesta ja onnistumisen kokemuksesta. Nämä tunteet kohottavat nuoren itseluottamusta ja parantavat toimintakykyä. Tunteet saavutetaan usein osallistumisen kautta ja siksi nuoren osallistaminen on ensiarvoisen tärkeää. Nuori tulee tarjota toimintaan, jossa hän itse pystyy vaikuttamaan omiin asioihinsa, yhteiskunnallisiin asioihin, sekä oppimaan uutta. (Himmelä 2012, 19–20.) Johonkin ryhmään kuuluminen ja siinä osallisena oleminen voivat olla jo yksinään voimaannuttava kokemus (Lundbom & Herranen 2011). Tässä on oikeastaan peruste koko voimauttavan ryhmän toiminnalle ja siihen miten nuorten osallistuminen ryhmään, sen toimintoihin ja osaltaan sen suunnitteluun on jo voimauttavaa.

Osallisuuden kokemuksia tuo nuorelle oikeus saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista ja päätöksistä sekä niiden perusteluista ja mahdollisuudesta ilmaista omat mielipiteensä. Osallisuus on vastavuoroisuutta, eli se toteutuu kokemuksena jonkin yhteisön osana olemisesta ja omassa elämässä toimimisesta. Nuoren oma ääni on tärkeä saada kuuluviin, koska vain aikuisten ehdoilla rakennetusta maailmasta unohtuu helposti asioita, jotka ovat tärkeitä nuoren kannalta. Nuorten esiin tuomat kysymykset ja niiden

pohjalta toteutettu työskentely on yksi keino tuoda esiin nuorten maailmaa. Yhteisö- ja ryhmämuotoisilla menetelmillä lisätään nuorten kokemuksia osallisuudesta. (Koivisto & Rautakoski 2013)

4 KEHITTÄMISPROSESSIN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni on kehittämistehtävä. Kehittämisessä tähdätään selkeästi määriteltyyn tavoitteeseen konkreettisen toiminnan kautta. Kehittäminen on pitää sisällään sekä uusien asioiden ideointia että niiden levittämistä ja vakiinnuttamista. Kehittäminen on luonteeltaan käytännöllisten asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. Kehittäminen tähtää usein uuden taidon ja tiedon siirtoon ja sitä voi olla mahdollista hyödyntää myös muissa organisaatioissa ja muiden toimijoiden käytössä. Kehittäminen tähtää muutokseen, jolla tavoitellaan jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aiemmat tavat tai rakenteet. Tavoitteellisuus on kehittämisen keskeinen elementti ja sen lähtökohtana voi olla nykyisen tilanteen tai toiminnan ongelmat tai mahdollisuus jostakin uudesta. Muutoksen suunta on aina menneestä tulevaan. (Toikko & Rantanen 2009, 13–16)

Kuva 1. Tutkimuksellinen kehittämistyön prosessi (Ojasalo ym. 2014, 24)

Ojasalo ym. (2014, 24) on kuvannut kehittämisprosessia kuvassa 1 nähtävällä jatkuvalla toiminnalla. Käytin Ojasalon ym. (2014) tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin pohjaa jäsentääkseni opinnäytetyöni kehittämisprosessin kulkua, seuraavassa on purettu kehittämisprosessi kuvan 1 mukaisin otsikoin prosessikuvaukseksi.

4.1 Kehittämiskohteen tunnistaminen ja alustavien tavoitteiden määrittäminen

Kehittämisen lähtökohta oli syrjäytymisen ehkäisy puuttumalla nuorten opintojen uudelleen keskeytykseen tai päättymiseen, jos nuorella on jo aiempia kesken jääneistä opintoja takanaan. Lähtökohtaa määrittä vahvasti Opintie-hankkeen ja KohtaAmon asiakkailla havaitut kokemukset yksinäisyydestä, kiusaamisesta, vaikeudesta sitoutua opintoihin ja ryhmään, opiskelumotivaation puute ja itsetunnon ongelmat, jotka leimasivat nuoren sitoutumista ja menestymistä opinnoissa.

Tälle joukolle nuoria haluttiin yksilöllisen tuen lisäksi löytää muitakin menetelmiä vaikuttaa positiivisesti nuoren elämään. Alustava tavoite olisi siis löytää keinoja puuttua ko. opiskelijoiden uudelleen putoamiselta opinnoistaan.

4.2 Kehittämiskohteeseen tutustuminen teoriassa ja käytännössä

Ajatus voimauttavasta ryhmästä nousi jo hankkeen alkuaikoina tutustuessamme Hämeenlinnassa toimivaan ammattioppilaitokseen Tavastiaan, jossa on opiskelijoille tarkoitettu Freedom-vertaisryhmä. Freedom-toiminta oli toteutettu ensin OPH:n hankerahoituksella. Ryhmää toteuttavat ja ohjaavat koulun nuoriso-ohjaaja ja kuraattori yhdessä. Freedom-ryhmätoiminnan tavoitteena on opintojen edistymisen tukeminen, itsetunnon kohottaminen ja osallisuuden lisääminen. Ryhmässä vahvistetaan osallistujien positiivisia kokemuksia opinnoista, tuetaan opiskelussa jaksamista ja innostetaan vapaa-ajantoimintaan matalan kynnyksen periaatteella. (Tavastia opiskelijan opas 2016–2017) Ryhmän periaatteena ei ollut varsinaisesti voimaantuminen, toki sitä varmasti ryhmässä tapahtuu ja sitä suunniteltiin kahden opiskelijahuollon jäsenen kesken, ei moniammatillisesti eikä verkostoyhteistyössä. Tavoitteena oli koulun toimintojen hahmotus, ystävien löytäminen yli omien alojen ja erilaisten vapaa-ajantoimintojen esittelemisen sekä linkittäminen koulumaailmaan. Ryhmän kokemukset olivat kuitenkin erittäin positiivisia. (Ketonen & Laiho 2015.) Ryhmään tutustumisen jälkeen tuli ajatus ryhmän kokeilemisesta Koulutuskeskus Salpauksen ja Opintie-hankkeen lähtökohtien ja tarpeiden pohjalta. Painotus meillä olisi nimenomaan tehdä ryhmää niille, joilla takana on keskeytyksiä ja aiemmin kuvaavani perusteet: yksinäisyyttä, koulukiusaamistaustaa ja elämänhallinnan ja itsetunnon ongelmia. Toiminta tehdään myös tiiviissä yhteistyössä verkostomme kanssa. Vastaavanlaista ryhmätoimintaa ei ole aikaisemmin kokeiltu Koulutuskeskus Salpauksessa.

Olen myös työni kautta tutustunut Päijät-Hämeessä toimiviin hankkeisiin, joissa toiminta on nuoria voimauttavaa jo muutaman vuoden aikana. Tehnyt yhteistyötä mm. kertomalla ko. ryhmissä koulutuksista ja kuulun esim. Lahden Vamos-hankkeen ohjausryhmään Koulutuskeskus Salpauksen edustajana. Joten varsin hyvin käytännössä olen selvillä toiminnasta Päijät-Hämeen alueella.

Hankkeiden ryhmät ovat usein niin sanottuja non stop-ryhmiä ja tavoite on saada asiakkaat koulutukseen ja sitä kautta työelämään, meidän voimauttavassa ryhmässä on kyse opintojen tukemisesta voimaantumisen avulla. Freedom-ryhmässä samoja toimintoja ja tekemistä varmasti, mutta hieman eri näkökulmasta.

Teoriapohjalta tutustuin kehittämiskohteeseen voimaantumisen ja ryhmätoiminnan kautta. Voimaantuminen on valtavan laaja käsite, joten oli rajattava materiaalia ja pohjatietoa rankastikin. Perustin rajaukseni siihen, että en lähtenyt voimaantumisen käsitteeseen penkomiseen viimeistä ajatuksen juurta myöten vaan siitä lähtökohdasta, että voimaantumista tapahtuu ryhmätoiminnassa, yhdessä tekemällä ja mahdollistamalla yksilön oman itsensä löytymistä sitä kautta.

4.3 Kehittämistehtävän määrittely ja kohteen rajaaminen

Kehittämistehtäväksi määrittelin sitten voimauttavan ryhmän suunnitelman ja se rajautui oman kokemuksen ja kehittämishankkeen tarpeen kautta nimenomaan opiskelijoille, joilla on takanaan aiempia keskeytyksiä, joko nykyisistä tai aikaisemmista opinnoista, yksinäisyyttä, kiusaamistaustaa, arjen hallinnan ongelmia, itsetunnon ongelmia, sekä opiskelumotivaation kanssa miettimistä. Nämä ongelmat ovat nousseet esille työskennellessäni Opintie-hankeessa. Samat asiat nousivat kehittämissuunnitelman ideoiden pohjalta esiin ja samat teemat löytyivät teoriapohjan kautta asioiksi, jotka vaikuttavat nuorten motivaatioon opiskella ja mahdollisuuden voimaantua. Rajasin kohderyhmästä pois kaikki varsinaista hoidollista tukea esim. vaikeisiin elämänhallintaongelmiin, päihteisiin tai mielenterveysongelmiin tukea tarvitsevat nuoret, koska ammattitaitomme hankkeessa ei riitä hoidolliseen ryhmän vetämiseen, eikä olisi mahdollista siten ko. nuorille tarjota heidän oikeasti tarvitsemaansa apua.

4.4 Tietoperustan laatiminen sekä lähestymistavan ja menetelmien suunnittelu

Kuten olen luvussa 2 ja 3 kuvannut kehittämishankkeen tietoperusta loji hyvän pohjan sille, että nuoren voimaantumiseen on mahdollista vaikuttaa ryhmätoiminnan kautta ja voimaantumisen ryhmätoiminta, toiminallisuus ja osallisuus on merkittävää. Tätä tietoperustaa käytin kehittämissuunnitelman toimintaa ja ideointimenetelmiä suunnitellessa.

Voimauttavan ryhmän suunnitelman tekemisessä kehittämismenetelmäni oli moniammatillinen kehittämisryhmä ja ko. ryhmä toimi kahdessa eri työpajassa suunnitelmaa yhdessä tehden. Jotta kehittämisryhmä ei olisi vain joukko ihmisiä, valikoin heidät asiantuntijuuden perusteella ryhmään mukaan. Kaikilla Koulutuskeskus Salpauksen henkilöstön edustajilla ja verkoston jäsenillä oli jo työnsä kautta asiantuntijuutta nuorten voimauttamiseen ja siksi heillä on valmiiksi henkilökohtainen kiinnostus ja palo ko. teemaa kohtaan. Jäsenille ei siten tarvinnut perustella ja myydä voimauttavan ryhmän ideaa, vaan oli mahdollista päästä suoraan suunnittelemaan, kun sen merkitys on selvää. Kehittämisryhmään osallistuvat nuoret taas ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja siksi erittäin merkittävä osa ryhmää omalla panoksellaan. Kaikki ryhmän jäsenet tulivat ryhmään vapaaehtoisesti, joten heillä on aito kiinnostus osallistua ko. toimintaan.

Kehittämisen tavoite oli saada aikaan voimauttavan ryhmätoiminnan suunnitelma Koulutuskeskus Salpaukselle moniammatillisen kehittämisryhmän avulla. Toiminnan kaikki teemat, ideat ja toiminnan peruslähtökohdat tulivat kehittämisryhmältä. Toki ryhmäsuunnitelmaa ei ole tarkoituskaan toteuttaa yksittäiselle tehtävä ja aikataulu -tasolle, jotta ryhmään osallistuvat opiskelijat vaikuttavat toimintaan mahdollisimman paljon. Mutta teemojen ja toiminnan runko oli kehittämisryhmän suunnittelutehtävä.

Miten erotan pelkän ihmisjoukon ryhmästä? Kopakkalan (2005, 36) ja Penningtonin (2005, 8–9) mukaan ryhmän tunnusmerkkejä ovat vuorovaikutus, roolit, säännöt, tarkoitus ja rajat. Pennington (2005, 9) tähdentää, että ryhmän jäsenten täytyy olla samaa mieltä ryhmän tavoitteesta. Pennington ei puhu rajoista vaan siitä, että jokainen ryhmän jäsen tietää kuuluvansa juuri tähän ryhmään ja tietää keitä muita siihen kuuluu. Näihin teemoihin keskityn kehittämisryhmän kanssa. Että saan kehittämisryhmän jäsenten siis asiantuntijoiden välille aitoa vuorovaikutusta, kaikilla on selvillä, mikä on työpajan tavoite, oma merkitys siinä osaltaan, toiminnan menetelmät määrittävät sääntöjä ja asettavat rajat. Roolien kanssa pyrin tässä kohtaa roolittomuuteen, niin ettei kukaan ole ryhmässä enemmän asiantuntija kuin toinen. Voimauttavan ryhmän suunnitelma oli tietenkin projektin antama tavoite, mutta työnkuvien ja vapaaehtoisuuden puolesta, sen merkitys tekee siitä tavoitteen myös kehittämisryhmän jäsenille. Lupautuessaan mukaan suunnitteluun, henkilö myös samalla ottaa tavoitteen omakseen.

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Moniammatillinen yhteistyö

Kehittämishankkeen varsinaisen toiminnan toteutin moniammatillisen kehittämisryhmän kanssa kahtena työpajana elo- ja syyskuussa 2016 Koulutuskeskus Salpauksessa. Työpajapäivillä oli väliä viikko. Kutsuin ryhmän kasaan jo kesäkuussa 2016 ja selvitin etukäteen sähköpostissa mitä on kehittämisryhmän tavoite. Osa nuorista tuli mukaan kehittämisryhmään vasta samalla viikolla, joten kehittämisryhmän tavoitetta oli tärkeää käydä läpi myös ryhmän kokoontuessa.

Ryhmä on enemmän kuin jäsentensä summa. Yhteistyössä yksilöt luovat enemmän kuin samat ihmiset yksinään työskennellessään pystyvät luomaan. (Payne 1982, 4.) Nykyaikajan nuorten monimuotoisten ongelmien kohtaaminen edellyttää varsin usein eri työntekijöiden yhteistyötä. On asiakkaiden etu, että eri viranomaiset kokoavat voimansa ja tekevät yhteistyötä. On kyse moniammatillisesta yhteistyöstä, joka saa yhä enemmän sijaa eri työskentelykulttuureissa ja voivat olla työn kohteesta riippuen joko tarvittaessa käynnistyviä tai jatkuvia. Niiden taustalla ovat yhdessä sovitut menettelytavat, yhteiset pelisäännöt sekä avoin vuorovaikutus. Toimijoiden osaaminen yhdistettynä sovittuihin tavoitteisiin on toiminnan lähtökohtana. (Kontio 2010, 21.)

Moniammatillinen toimintatapa on Opintie-hankkeessa toiminnan edellytys, koska hankkehakemuksessa on hankkeen tarkoituksena myös edistää Päijät-Hämeen alueen ohjausverkoston toimintaa (Opintie-hankehakemus 2014, 5) ja moniammatillinen verkosto- ja yhteistyö on päivittäinen toimintatapamme. Siksi oli luonnollista, että voimauttavaa ryhmääkin suunniteltiin moniammatillisella kehittämisryhmällä. Moniammatillisuus antaa vääjäämättä näkemyksiä hyvin erilaisista näkökulmista, mikä on ideoinnissa erittäin hyödyllistä ja antoi suunnitelman tekemiselle mielestäni paremmat lähtökohdat. Samalla se antaa pohjaa yhteistyöverkoston toiminnalle ja sitouttaa verkostoa hankkeemme toimintaan, kuten muutkin järjestämämme verkoston yhteistapaamiset.

Pennington (2005) toteaa, että yhteistyö muiden ihmisten kanssa voi tuoda lisää varmuutta työhön, tuottaa parempia ratkaisuja ongelmaan, luo useamman laatuista ideoita ja se on muutenkin miellyttävää, koska ihmiset tuottavat toisilleen niin sanottuja sosiaalisia palkintoja. (Pennington 2005, 51.) Moniammatillinen yhteistyö on ihmisten tekemää yhteistä työtä tai tehtäviä, joissa ratkaistaan ongelmaa, suoritetaan, tehdään päätöksiä tai etsitään uusia tiedon ja osaamisen näkökulmia yhdessä keskustellen. (Isoherranen 2005, 14.) Yhteistyössä lisääntyvää voima on synergiaa ja se syntyy kun yhteinen työskentely tuottaa parempaa tulosta kuin yksilöiden suoritukset yhteensä (Isoherranen 2005, 13–15).

Moniammatilliset ryhmä- ja tiimityöt voivat rakentua yli organisaatorajojen ja ne luokitellaan kolmeen pääryhmään: yhteistyöverkostoihin, virallisiin tiimeihin ja asiakastiiimeihin. Ryhmät eroavat toisistaan asiantuntijuuden yhteistyön tiiviyn, jäsenyyden, prosessien, yhteisen vastuun sekä johtajuuden suhteen. (Isoherranen 2005, 74.) Tässä kohtaan puhumme verkostotiimistä, toimijoista joiden kanssa teemme projektissamme töitä muutenkin vaikka ko. kehittämissä toimittiinkin vain kahden tapaamisen verran. Tämän ryhmän kohdalla ei ollut tarpeen rakentaa mitään pysyvää yhteistyötä, vaan saada kahdessa työpajassa yhteistyö toimimaan ja siitä mahdollisimman suuri hyöty irti yhteistä tavoitetta varten.

On mielestäni oleellista voimauttavan ryhmän suunnitelman kannalta, että sitä suunnitellaan moniammatillisesti ja koska se antoi voimauttavan ryhmän suunnitelmalle syvyyttä keskusteluihin, monenlaisia näkökulmia ja toisiaan ruokkivia ideoita. Noppari toteaa (2008), että moniammatillisuus on taitoa hyödyntää ja kunnioittaa muiden osaamista, heidän asiantuntijuutta arvostaen. Se on jaettu tehtävä ja suunnitelmallista vuorovaikutusta, arviointia ja yhdessä tekemisen prosessi. Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan palvelujen kehittämisessä. Sillä pyritään kokonaisvaltaiseen ja kustannustehokkaaseen ratkaisuun, joka katkaisee sektoriajattelun epäkohtia. (Noppari 2008, 12–13) Erilaisten ammattiryhmien asiantuntijoilla on moniammatillisessa yhteistyössä määritelty tehtävä suoritettavanaan tai ratkaistavanaan jokin ongelma. Ja heidän täytyy yhdistää tietonsa ja osaamisensa, jotta he pääsevät tavoitteeseensa (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 33.)

Pärnä (2012, 219–220) on todennut väitöskirjassaan, että moniammatillinen yhteistyö on parhaimmillaan työntekijöiden osaamista kehittävää toimintaa, jossa sekä vastaanotetaan että jaetaan osaamista. Tämä on nimenomaan taustalla kehittämisryhmän toiminnassa, ei pelkästään se, että suunnitellaan hankkeelle voimauttavaa ryhmää vaan, että siihen osallistujat myös saavat omaan toimintaansa uusia ajatuksia ja ideoita muilta. Lisäksi sen tavoitteena oli saada verkoston toimijat sitoutumaan voimauttavan ryhmän toimintaan.

5.2 Kehittämisryhmän kokoonpano

Kehittämisryhmä koostui siis Koulutuskeskus Salpauksen henkilökunnasta, Opintie-hankkeen verkosto- ja sidosryhmätoimijoista, opiskelijoista ja nuorista. Olin valinnut ko. ryhmään mahdollisimman monipuolisen edustuksen ajatellen moniammatillisuutta ja toki ottaen huomioon myös henkilöiden oman kiinnostuksen ja ammatillisen osaamisen opinnäytetyöni teemaa kohtaan. Ryhmän ammatillinen osaaminen koostui monenlaisesta nuorisoalan toimijasta, erityisopettajuuden osaamisesta, draama- ja seikkailu-pedagogiikan osaajista, opiskelijahuollon tuntemisesta sekä tietenkin nuorilla ja opiskelijoilla asiantuntijuudesta omassa nuoruudessaan.

Kehittämisryhmään osallistuivat:

Koulutuskeskus Salpauksen henkilökunnasta: asiakasvastaava, joka vastaa nuorten oppisopimuksista ja on myös erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, luonto-ohjaaja opettaja ja tiimioppimisen asiantuntija, ohjauspalveluohjaaja ja Pulssi-työpajakoulun vetäjä, kuraattori ja erityisopettaja. Sidosryhmistä: yrittäjä Elämänjälki Ay:sta, joka on lastensuojelun asiantuntija ja työyhteisöjen kehittäjä, etsivä nuorisotyöntekijä, joka on lasten ja nuorten erityisohjaaja, oppilaitospappi, toinen etsivä nuorisotyöntekijä, Draamapajan ohjaaja ja työhön valmentaja Lahden nuorisopalveluilta. Nuoria edusti kolme Salpauksen tutoropiskelijaa, draamapajan nuori, nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen aikuisopiskelija, sosionomiopiskelija Lahden ammattikorkeakoulusta ja työtön nuori, joka on KohtaAmon asiakas.

5.3 Työpajatyöskentely

Työpajatyöskentelyn lähtökohta oli toiminnallisuus. Toiminnallisuus tarkoittaa työpajassa lähinnä keskusteluun virittävää toimintaa. Toikko & Rantanen (2009) toteavat, että toimijoiden reflektiivistä osallistumista voidaan edistää erilaisten keskusteluun virittävien tekniikoiden avulla. Tekniikat auttavat yleiskäsitteiden muodostamista, tuovat esiin kehittämistoiminnan monimuotoisuuden, erilaiset intressit ja näkökulmat. Keskustelua edistäviä tekniikoita käytetään usein mm. työn kehittämisessä. Keskustelua kun ei voi pitää itsestään selvänä edes asiantuntijaorganisaatioissa. (Toikko & Rantanen 2009, 103.) Työpajassa ei siis voi olettaa syntyvän hyvää keskustelua ja ideointia, ilman siihen virittävää toimintaa.

Molemmat työpajat toteutin samalla toimintasuunnitelmalla. Työpajojen aluksi ohjasin ryhmäläiset ringiin istumaan ja kaikkien saavuttua aloitin lyhyesti toivottamalla ryhmän tervetulleeksi. En halunnut alkuun vaivaannuttavaa esittelykierrosta, vaan halusin viedä ryhmän heti rentoutumisen kautta pois sen hetken muista ajatuksista ja kiireistä. Ryhmä oli toisilleen osaksi tuttu ja osaksi vieras, joten halusin lähteä mahdollisimman helpon toiminnan kautta liikkeelle. Summa ja Tuominen (2009) toteavat Fasilitaattorin käsikirjassa, että liian räväkät alkuaktiviteetit saattavat lukita hiljaisemmat osallistujat entistä lujemmin lukkoon ja siksi ryhmien aloitusten tulisi aina olla rauhallisia eikä mitään erityistaitoja vaativia. Valittujen menetelmien tarkoituksena olisi saada kaikki kokemaan itsensä tervetulleeksi ja huomatuksi. (Summa & Tuominen 2009, 53.) Vaikka työpajat olivatkin ideointimenetelmiseen ohjelmoituja, niin tarkoitus oli kuitenkin luoda pohjaa ja antaa tilaa keskustelulle asiantuntijoiden ja nuorten kesken.

Kehittämisryhmän jäsenten osallistamisessa työskentelyyn on tärkeää, että ryhmässä toimijat voivat osallistua kehittämistoimintaan henkilökohtaisen ajatuksen, kokemuksen ja näkemyksen perusteella. Silloin on hyvä, että osallistumista edistävät välineet vaativat emotionaalista ulottuvuutta ja dialogisuutta, joka mahdollistaa tasavertaisen osallistumisen. Avoin dialogi on mahdollista vain, jos osallistujat voivat esittää myös toisistaan poikkeavia näkemyksiä. (Toikko & Rantanen 2009, 98– 99.)

Kehittämisyhmän haasteita oli tässä kohtaa verrattain lyhyt yhteinen aika suunnitte-
luun, koska ryhmä ei ollut ennestään toisilleen tuttu ja eikä ole aiemmin toiminut yh-
dessä vaan koostuu asiantuntijoista, joilla on yhteinen tavoite. Haasteen kohtaamisesta
kerron lisää loppuarvioinnissa.

5.3.1 Työpajan fasilitointi

Valitsin itselleni työpajatoiminnassa fasilitaattorin roolin, jotta kehittämissyhmä tuot-
taisi kokonaan omia ideoita, eikä minun tai hankkeemme ajatuksiani. Näin oli mahdol-
lisuus saada asiantuntijoilta oikeasti vakuuttavuutta siihen, että ideoitavat teemat ja tee-
mojen toteutussuunnitelmat tulivat ryhmältä kokonaan, eivätkä olisi ennakkoon määri-
telyjä. Fasilitaattorin rooli on myös jotenkin luonteva yhteisöpedagogin näkökulmasta,
koska siinä keskitytään ryhmätoiminnan vetämiseen ja antaa näin mahdollisuuden to-
teuttaa ammatillisuuttani ja opinnoissa oppimiani taitoja.

Fasilitoinnilla tarkoitetaan ryhmälähtöistä työskentelyä ja sitä varten on kehitetty me-
netelmiä ryhmän johdattamiseksi yhteiseen päämäärään, niin että jokainen tulee kuul-
luksi. Fasilitointi -termin alkuperä on latinankielen sanassa *facil* ja se tarkoittaa helppoa.
Tarkoituksena on siis tehdä ryhmien työskentelystä helpompaa edistämällä ryhmän luo-
vuutta, saada asiantuntijuus käyttöön sekä huomioida tehokas ajankäyttö ja tulokselli-
suuden varmistaminen. Ryhmälähtöinen työskentely vaatii fasilitaattorin eli henkilön,
joka keskittyy ryhmäprosessien valmisteluun ja tukemiseen. Fasilitointi perustuu aja-
tukselle, että ryhmä itse on paras asiantuntija ja fasilitaattori on puolueeton osapuoli.
Fasilitaattori keskittyy ryhmäprosessiin ja auttaa ryhmää ideoimaan vaihtoehtoja, teke-
mään päätöksiä ja ratkaisemaan ongelmia. Varsinaisesta sisällöstä eli ideoista, päätök-
sistä ja ratkaisuksista vastaavat ryhmän jäsenet ja fasilitaattori varmistaa kaikkien ideoi-
den ja ehdotusten tasapuolisen käsittelyn sekä ryhmän sitoutumisen yhdessä luotuihin
ehdotuksiin ja päätöksiin. Tällä on tarkoitus, että kaikkien ryhmän jäsenten osaaminen
ja toiveet tulevat osaksi toimintaa. (Summa & Tuominen 2009, 8-9)

Fasilitaattori vastaa myös yhteisten pelisääntöjen luomisesta ja valvoo niiden noudatta-
mista. Yhteistyössä tulisi pyrkiä tasa-arvoisuuteen, rehellisyyteen ja tarkoituksenmu-
kaisuuteen sekä samalla luovuuteen ja ennakkoluulottomuuteen. Osallistujilla tulisi olla
yhtä lailla oikeus osallistua, mutta se ei ole pakollista.

Helpointa on aloittaa pienillä tehtävillä, jotta ylitetään pieniä kynnyksiä ensin. Rauhallinen lähestymistapa antaa ryhmäläisille enemmän aikaa pohtia omia näkökulmia ja mahdollisuutta sitoutua toimintaan. Hidas eteneminen tukee myös motivaatiota – hauska ja rento työ jaksaa kiinnostaa minuuttiaikataulua ja orjatyötä kauemmin. Luottamuksen ja rennon ilmapiirin luomisessa leikit ja pelit ovat tärkeitä. (Airaksinen 1998, 6.)

Koska ryhmä on uusi ja toimii näin vain kaksi kertaa on ryhmän fasilitointiin panostettava. Tämän koin kyllä mielekkääksi haasteeksi. Kopakkalan (2005, 89) mielestä ohjaajan tehtävänä on vastata ryhmän olemassaololle välttämättömistä tehtävistä, joita ovat resurssien hankkiminen, suunnan näyttäminen, vision luominen, päätösten teko, työnjako ja palautteen anto.

Pyrin työpajatyöskentelyyn luomaan mahdollisimman hyvin puitteet kuntoon, tilat, välineet ja tarjottavat, jotta tekeminen sujui mielekkäästi ja virkistystä oli tarpeeksi. Tilaksi valitsin vapaan tilan, missä on mahdollisuus liikkua ja tehdä toimintoja eri pisteissä. Välineet ja materiaalit hankin tehtävien mukaan ja tarjottavan piristämään mieltä. Keskityin ennakkoon suunnittelemaan ja miettimällä ideointimenetelmiä, mutta myös menetelmiä, joilla saisin ryhmän ideointi fiilistä nostettua ja toiminnasta mielekästä kaikille ryhmäläisille.

5.3.2 Lämmittely, tutustuminen ja ohjeistaminen

Saadakseni kehittämisryhmän vastaanottavaiseksi ja eroon omista työ- ja muista kiireistään tein työpajojen aluksi ryhmälle rentoutusharjoituksia. Hengitys on liikettä, joka heijastuu suoraan mielentilaamme, sydämen sykkeeseen ja verenpaineeseen. Jo hyvin yksinkertaisella viiden minuutin hengitysharjoituksella voidaan hiljentää mieltä. (Summa & Tuominen 2009, 13). Kun rentoudumme, aivojen sähkömagneettinen toiminta hidastuu ja autonomisen hermoston toiminnot tasapainottuvat. Rentoutuessa kehoon erittyy endorfiinia, kehon omaa mielihyvähormonia ja se tuottaa hyvää oloa. Rentoutuessa, aivojen sähköinen toiminta muuttuu ja se ottaa molemmat aivopuoliskot tulevat samanaikaisesti tehokkaaseen käyttöön. Tällöin tapahtuu niin sanottu aivopuoliskojen vaihto eli siirtymät tietoisesta ja loogisesta vasemman aivopuoliskon hallitsevasta vaikutuksesta oikean aivopuoliskon alueelle, joka on alitajuisen, ei-tietoisesta, luovan ja

intuitiivisen aivotoiminnan aluetta.(Nyyti 2015.) Jooga – musiikin soidessa suljimme silmät ja teimme mielikuvaharjoituksia. Ryhmä selvästi jopa kaipasi rentoutusta, koska lähtivät mukaan harjoitukseen selvästi innoissaan. Rentoutuksen jälkeen kerroin mikä ko. työpajan tavoite ja että kaikilla tehtävillä ja menetelmillä, mitä käytämme päivän aikana, on tarkoituksensa. Ensimmäisen työpajan tavoite oli saada aikaan nuorta voimauttavat teemat tapaamiskerroille ja toisen työpajan tavoite oli tehdä suunnitelmarunkoa valittujen teemojen sisällöksi.

Tutustumisen hoidimme harjoitusten jälkeen hyvin kevyesti, kertomalla etunimen ja esim. mistä jokainen voimaantuu. Lähinnä kierros oli hyvän mielen nostatukseksi. Ryhmäläisten tittelit ja työnkuvat ja ”asiantuntijuus” jätettiin tarkoituksella kertomatta. Perustelin päätöstäni sillä, että ryhmässä olevat nuoret tunsivat itsensä enemmän tasa-vertaisiksi, eikä kenenkään asiantuntijuus jyräisi työskennellessä, eikä oma ammattiryhmä tai työkuva mitenkään määrittäisi henkilön osallistumista tai mielipiteitä. Jokaisella toki oli asiantuntijuus mukanaan ja taustana kehittämissyhmässä muutenkin. Kehittämissyhmältä tuli positiivista palautetta, että ns. anonymisuus toimi tämän ryhmän kohdalla hyvin, se toi leppoisuutta ja vapautta työskentelyyn. Havaintojeni perusteella, myös ryhmässä olleet nuoret tunsivat olonsa kotoisaksi ja uskalsivat olla aktiivisia ryhmän jäseniä.

5.3.3 Ideointiin herättely

Luovuus on keskipisteenä uuden kehittämisessä, ilman innovointikykyä kehittäminen taantuu. Luovuutta voi ruokkia erilaisilla menetelmillä ja työkaluilla, joiden avulla saadaan uusia näkökulmia, ideoita ja ratkaisua kehittämiseen. Avoin ja positiivinen ilmapiiri on paras lähtökohta luovuudelle ja sitäkin voidaan pitää yllä sopivin menetelmin. Ryhmätyöskentely ja verkostoituminen ovat merkittäviä uuden keksimisen kannalta. Luovan ilmapiirin luomisessa on tärkeää myös kiireettömyyden ja avoimuuden tuntu, silti on huomioitava, että toiminta on kurinalaista ja tavoitteellista. (Ojasalo jne. 2014, 158.) Käytin useita ideointiin herättäviä harjoituksia esimerkiksi menetelmää missä mennään toisen henkilön ajatuksiin. Osallistujille jaettiin laput, missä oli henkilö tai hahmo, kuten Sauli Niinistö tai Batman. Ja sitten pohdittiin ko. henkilöiden ajatuksin, esimerkiksi, mistä tämä henkilö voimaantuu. Näin saatiin aivoja käyttöön hieman toisella tavalla.

Liike kehossa tuottaa liikettä myös aivoissa ja aivojen aktivoiminen lisää mahdollisuuksia luovuuteen ja asioiden uuteen yhdistämiseen. Liikkeeksi riittää hyvin yksinkertainen liike. Ydin on siinä, että tiedotamme miten liikumme, koska silloin voimme myös muuttaa toimintaamme. Pienikin muutos taas aktivoi sekä tietoisuutta että aivoista uusia osia. Tietoista liikettäkin enemmän aivoja aktivoi epätavanomainen liike, se lisää yhteyksiä hermosolujen välillä aivoissa. Liikkeen muunnelmien ei tarvitse olla mitenkään erityisiä (Summa & Tuominen 2009, 12.) Ryhmän aktivointiin käytin yksinkertaisia liikeharjoituksia, kuten ääretön liikettä käsillä ja jaloilla. Liikkeenä se on epätavanomainen, mutta yksinkertainen ja sen tiedostaminen on helppoa kun seurataan liikettä katseella. Ääretömässä tehdään kyljellään makaavaa kahdeksikkoa, ensin vuorotellen käsillä ja sitten jaloilla pienentäen ja suurentaen liikettä. Liikettä seurataan katseella. Liikesarjan olen oppinut yhteisöpedagogiopinnoissani ja sen on tarkoitus yksinkertaisesti aktivoida aivoja ylittämällä liikesarjalla oma vaakalinja.

Näillä erilaisilla rentoutus-, lämmittely- ja ideointiin herättelymenetelmillä pyrin saamaan toisilleen vieraasta ryhmästä vähän tutumman ja mahdollisimman toimivan ideointiryhmän. Tavoite oli, että jokaisen olisi helppoa tuoda omat mielipiteet ja ideat esiin ja syntyisi helpommin jotain uutta. Oman kokemukseni ja kehittämisryhmän palautteiden mukaan ko. menetelmät toimivat. Ryhmä toimi erittäin hyvin yhteen, keskustelut lähtivät harjoitusten jälkeen käyntiin runsaina, jokainen uskalsi tuoda ryhmissä ajatuksia esille ja kaikkien tuntui olevan leppoisaa toimia keskenään. Ryhmän toiminta aktiivinen ja innostunut oli suorastaan positiivinen yllätys minulle.

5.3.4 Kehittämisryhmän työskentelymenetelmät

Työskentelymenetelmien valinnat tein muutamalla periaatteella. Oleellista oli saada ryhmä toimimaan niin hyvin, että aidosti päästään ideoiden äärelle ja ryhmän moniammatillisuuden ja monipuolisuuden vahvuus tulee esille. Tärkeintä oli saada kaikkien ääni kuuluville tasavertaisesti. Joukossa on sekä aikuisia, ammatikseen nuorten kanssa toimivia asiantuntijoita ja sitten nuoria, joten se piti huomioida menetelmien valinnassa. Toinen tärkeä kriteerini oli dokumentaarisuus.

Vetäessäni työpajaa ei ollut mahdollista juurikaan samaan aikaan taltioida nousseita ajatuksia itse, vaan ryhmien tuotokset pitää saada taltioitua ryhmien toimesta niin, että tuotokset jäävät minulle kirjallisena ja pystyn käsittelemään esiin nousseita ajatuksia ja ideoita jälkikäteen. Havainnoin ryhmän toimintaa kuitenkin työpajojen aikana, jätin aikaa keskustelulle ja kirjasin ylös havaintojani ja ryhmän keskusteluissa nousseita ajatuksia. Keskustelut antoivat lisää ajatuksia ryhmän suunnitteluun, paljon sellaistaakin mitä ei menetelmien kautta ideoimalla tullut esiin. Samoin sain lisää muutamia ryhmäläisten ajatuksia sähköpostilla jälkikäteen, kun toimitin suunnitelman kehittämisryhmälle kommentoitavaksi.

Tavanomainen analyttinen ongelmanratkaisu ei ole aina paras vaihtoehto, loogisinta polkua menemällä ei aina päästä kaikkiin ratkaisuihin, joihin päästäisiin luovalla ongelmanratkaisulla. Ideoinnin tavoite on löytää parhaan ideat toteutettaviksi ja siinä määrää tuo yleensä myös laatua. Luovia ideointimenetelmiä käyttävä ryhmä voi saada muutamassa tunnissa aikaan saman kuin tavallisilla menetelmillä saisi kokoon vuodessa. Tietoa ja ammattitaitoa ei kuitenkaan voi korvata ideoinnilla. Ideointimenetelmiä on paljon ja niillä on tarkoitus poistaa normaalit ajattelun rajoitukset, motivoida jakamaan ideat toistenkin kanssa ja kehittämään muiden ideoita. (Ojasalo 2014, 157.) Siksi pyrin ryhmän kanssa käyttämään mahdollisimman paljon erilaisia menetelmiä, jotka edistävät luovaa ideointia, eikä tilaisuus olisi pelkästään keskustelutilaisuus.

Ensimmäisessä työpajassa käytin menetelminä käytin Empatiakartta-menetelmää, jossa mietittiin nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia. Empatiakartta auttaa keskustelemaan asiakkaan tarpeista, tunteista, toiveista ja peloista, jotka liittyvät palvelujen kehittämiseen ja se auttaa ymmärtämään asiakkaan arvoja. (Innokylä) Tuumatalkoita, joissa jokaisen mielipide tulee helposti esille ja saadaan yhdessä pohdittua yksilöiltä tulleita ajatuksia. (Innokylä) Toisessa työpajassa käytin ideointiin ensin ihan itse soveltamaani aakkosmenetelmää, jossa ideointia rajataan tiettyihin kirjaimin. Perinteisenä ryhmätyönä, keskustellen ja kirjoittaen ideoita kehittämisryhmä paneutui sitten kahteen teemaan tarkemmin ja sitten Avoin tila-menetelmällä, jokainen kiersi ideoimassa ja kommentoimassa muiden pohdintoja ja jatkamassa niitä. Avoin tila -menetelmässä liikutaan vapaasti teemasta toiseen ja ideoidaan esimerkiksi ratkaisuja tai uusia näkökulmia aiheeseen. Liikkuminen voi tapahtua yksin tai vaihtuvissa ryhmissä oman mielenkiinnon mukaisesti. (Tevere 2016.)

5.3.5 Ensimmäinen työpajan tulokset ja palaute

Ensimmäisen työpajan tarkoituksena on saada kehittämisryhmä tuottamaan vastauksia kysymykseen, mitkä asiat voimauttavat nuoria ja saada aikaan voimauttavan ryhmän kertojen teemat, siltä pohjalta. Työpajan tehtävänä oli herättää kehittämisryhmä miettimään nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia, sitä kautta sitten ajatuksia mistä nuoret voimaantuu ja lopulta kirkastaa ideat teemoiksi, joilla lähdetään voimauttavaa ryhmää suunnittelemaan edelleen.

Ryhmä mietti nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia kuvitteellisten henkilöiden Onni Onnisen ja Essi Epäonnisen kautta. Varmasti jokaisen nuoren kanssa työskentelevä tietää ongelmat ja näkee millaisilla nuorilla menee hyvin. Mutta oli tärkeää saada ne asiat kirjattua yhdessä paperille, jotta kaikki olivat samalla aallolla siitä, millaisten ongelmien ja asioiden äärellä ollaan. Ja kehittämisryhmässä oleville nuorille ko. tehtävä oli tärkeää, että se avasi koko nuoren elämän laajuutta. Case-esimerkit puhuttivat ryhmää kovastikin ja tulokseksi muodostui valtava määrä hyvinvointia ja pahoinvointia määrittävää ajatusta, Sen jälkeen ryhmät lähtivät pohtimaan voimaantumista niin, että miten saataisiin Essi Epäonnisen elämästä enemmän Onni Onnisen elämän kaltaista Empatiakartta – menetelmällä, joka on palvelumuotoilussa käytettävä menetelmä. Empatiakartta auttaa keskustelemaan asiakkaan tarpeista, tunteista, toiveista ja peloista, jotka liittyvät palvelujen kehittämiseen ja se auttaa ymmärtämään asiakkaan arvoja. Palvelumuotoilussa menetelmänä käytetään paljon rakennettuja asiakasprofieja. Ne ovat kerättyyn tietoon perustuvia fiktiivisiä henkilökuvia, jotka konkreettisesti kuvaavat asiakkaan käyttäytymismalleja, motiiveja, tarpeita, elämäntilanteita jne. Yleensä on hyödyllistä luoda myös profiilit ns. ”ääriasiakkaasta”, koska se auttaa ottamaan huomioon erilaiset näkökulmat ja vaihtoehdot kehittämistyössä. (Ojasalo jne. 2014. 77.)

Esimerkki nuoren elämää pohdittiin seuraavien kysymysten äärellä:

Mikä on hänelle tärkeintä?

Minkä takia hän voisi menettää yöunensa?

Mitä unelmia ja haaveita hänellä on?

Mikä on hänen asenteensa?

Ketä hän tapaa? Ketkä ovat hänen ystäviään?

Mitä vinkkejä tai neuvoja hänen ystävänsä antavat?

Mistä syystä hän voisi turhautua?

Mitkä asiat estävät häntä?

Mitä hän haluaa saavuttaa?

Millä tavoin hän saavuttaa tavoitteensa?

Tehtävässä nousi hyvin esille, että on tärkeää nuorella, että ”voi vaikuttaa omaan elämään”. Nuoren asennetta elämään pohdittiin sitä kautta, että osa on syytä ja osa seurausta. Jos nuorella on paljon epäonnistumisia ja elämä on ollut hankalaa, on hyvin vaikeakin asennoitua itse positiivisesti, koska ei ole mistä ponnistaa. Silloin tarvitaan tukea ulkopuolelta. Jos taas elämäkuviot on mennyt helpommin ja tasaisemmin, niin nuori kokee olevansa vahvoilla omassa elämässään. Tämä tehtävä tuki hyvin sitä, mitä olin jo omassa työssäni havainnut, että minäpystyvyys ei ole aina nuoren oma ongelma, mutta se vaikuttaa paljon elämässä pärjäämiseen.

Voimauttavia asioita kerättiin Tuumatalkoot-menetelmällä niin, että jokainen kirjoitti kolme nuorta voimauttavaa asiaa yksilönä ja opinnoissa post-it-lapuille. Jonka jälkeen ne ryhmittäin kerättiin yhteen. Ryhmät kiersivät pöydästä toiseen ja yhdistelivät ideoita karsien päällekkäisyyksiä ja keskustellen ryhmässä, mitkä olisivat ne kaikista tärkeimmät asiat nuoren voimaantumisessa. Lopuksi jäljelle jääneet teemat nostettiin esille ja niistä keskusteltiin yhdessä, että koko ryhmä oli teemoihin tyytyväinen.

Voimauttavan ryhmän teemoiksi saimme ensimmäisestä työpajatapaamisesta seuraavat:

1. Tutustuminen / esittely / ensimmäinen tapaaminen
2. Oman suunnan löytäminen
3. Onnistumisen kokemukset
4. Omien voimavarojen ja vahvuuksien löytäminen
5. Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen
6. Hyväksyntä
7. Rohkaisu ja arvostus
8. Yhteisö välittää / Yhteenkuuluvuus
9. Mahdollisuus vaikuttaa (opiskelutaidot)
10. Elämäntaidot ja hyvinvointi

Työpajan lopussa keräsin palautteen osallistujilta. Voimauttavan ryhmän kokeileminen herätti kehittämissyhmässä kommentteja: positiivinen, mielenkiintoinen ja sitä pidettiin hyvänä juttuna. Kokemuksia kehittämissyhmän toiminnasta kuvailtiin näin: minua kuunneltiin, hyvä moniammatillinen ryhmä, uusia näkökulmia, toiminta vaihtelevaa, joten kiinnostus säilyi, mielekästä, hauskaa vaihtelua työelämään, avointa ja vuorovaiikutuksellista. Käytetyistä kehittämismenetelmistä tuli myös hyvin yhdenmukaisia ajatuksia: sopivat tarkoitukseen, hauskoja, toimivia menetelmiä, ryhmässä oli mukavaa pohtia asioita, monipuolista, tuovat hyvin esille voimauttamisen teemaa, toimivaa, varsin hedelmällistä ja keskustelukeskeistä. Kysyin myös saivatko osallistujat uusia ajatuksia itselleen työpajassa. Kysymykseen vastattiin: sain paljon ajatuksia työpaikkani oppilaille, pää on täynnä ajatuksia, olemme tärkeiden teemojen äärellä, vahvistusta omaan työhön, uusia menetelmiä asian käsittelyyn, vahvistusta omille ajatuksille, käytökelpoinen toimintamalli ja että nuoria pitäisi miettiä vielä enemmän. Päivän kehittämissideoihin: lisää käsitteiden avaamista, selkeämmät ohjeet, lisää keskustelua ja liikkumista ja tutustumista toisiin ja hivenen typistetympi. Palautteiden pohjalta koin, että ryhmäläiset kokivat kehittämissyhmän toiminnan mielekkääksi, menetelmien käytön hyväksi ja tekemisen merkitykselliseksi, joten päätin jatkaa toisen työpajan toimintaa vastanalaisella menettelyllä.

5.3.6 Toisen työpajan tulokset

Toisen työpajan tavoitteena oli saada aikaan suunnitelma edellisen työpajan teemojen ympärille ja määrittellä enemmän voimauttavaa ryhmää. Samalla miettien sitä, että mitä voidaan toteuttaa Salpauksessa yhdessä, mitä voidaan tehdä verkoston kanssa ja millaisia mahdollisuuksia ryhmän toteutukseen muuten on?

Toiminnan usein haastavin vaihe on jalostaa hyvältä tuntuvat ideat käytännön toimitahtodetuksiksi. Mitkä ideat ovat oikeasti toteuttamiskelpoisia? Mihin ryhmä on valmis sitoutumaan? Mitä tehdään halutun asiantilan saavuttamiseksi: miten, milloin ja kuka? Suunnittelu etenee ideoiden ja ehdotusten punnitsemisesta ja valitsemisesta tavoitteiden asettamiseen ja aikataulutettujen toimintojen työstämiseen.

Ryhmämenetelmien avulla sitoutetaan kaikki ryhmän jäsenet tehtyihin suunnitelmiin ja rohkaistaan heitä tuomaan esille omaa osaamistaan. Tämä motivoi osallistumaan toimintaan. (Summa & Tuominen 2009, 28.)

Ensin ryhmä pohti pienemmissä tiimeissä toivelista – tekniikalla ja aakkoskirjaimien avulla millainen olisi maailman paras voimauttava ryhmä. Ojasalon (2014) mukaan toivelistatekniikka sopii hyvin palveluiden kehittämiseen, tekniikalla keskitytään vain hyötyihin, todellisiin ja kuviteltuihin. Se rohkaisee tuomaan määrällisesti paljon odotuksia, ilman että pohditaan toteutettavuutta tai mietitään järkeviä perusteita. Ideoita ei ole tarkoitus kritisoida mitenkään. (Ojasalo jne. 2014. 172, 173) Toivelistan jälkeen jokainen ryhmä karsi omista ideoistaan kolme tärkeintä, joista sitten koostimme voimauttavan ryhmän mission eli ajatuksen siitä, millainen ryhmä voimauttava ryhmä pitäisi olla. Näin saimme listan unelmien voimauttavasta ryhmästä, jota suunnitelmalla tavoitellaan. Voimauttavan ryhmän määritelmäksi tuli tehtävän jälkeen: utelias, sydämellinen, unohtumaton, turvallinen, tavoitteellinen, tasa-arvoinen, positiivinen, luottavainen, letkeä, intensiivinen, innostava ja vahvistava. Keskusteluissa tehtävän jälkeen ryhmä hyväksyi kaikkiaan määritelmän, mutta halusi lisätä sinne vielä sanan osallisuus. Eli tarkoitus on, että ryhmän toiminnan määrittelyssä on ehdottomasti nuoret itse mukana. Osallisuudesta keskusteltiin ryhmässä paljonkin ja se antaa koko voimauttavan ryhmän suunnitelmalle tärkeän näkökannan. Ei ole mahdollista tarkkaan määrittellä voimauttavan ryhmän suunnitelmaa ja toimintaa ennen opiskelijoiden kohtaamista. Ja tarkoituksenmukaista on, että nuoret pääsevät vaikuttamaan toimintaan mahdollisimman paljon.

Lopulta kävimme kehittämisryhmän kanssa läpi kaiken pohjatiedon varsinaiselle suunnittelutyölle. Voimauttavan ryhmän kohderyhmän, mikä oli muodostunut hankkeessa ja oppilaitoksessa nousseista tarpeista, kehittämisryhmän edellisen kerran pohdinnoista nuorten hyvinvointiin liittyen ja realistisista määritelmistä (esimerkiksi ettei ole mahdollisuutta ammatillisesti toteuttaa hoidollista ryhmää), tavoitteen eli ryhmän itsensä määrittelemän unelmien ryhmän, sekä kehittämisryhmän muodostamat teemat.

Voimauttavan ryhmän teemoihin kehittämisryhmä keskittyi pienryhmissä tarkemmin ensin niin, että kahteen teemaan jokainen ryhmä käytti enemmän aikaa.

Ja sitten jokaisella oli mahdollisuus käydä avoin tila -menetelmällä kommentoimassa kaikkia teemoja muiden ideoiden pohjalta.

Jokaisen teeman kohdalla kehittämisryhmä kirjoitti ajatuksiaan ko. kysymysten alle:

- Mikä on teeman tavoite (yksilölle ja ryhmälle)
- Mitä teema pitää sisällään (käsiteltävät asiat, mistä puhutaan)
- Mitä voidaan tehdä? Toiminta? (ideat, harjoitukset, välineet ja menetelmät)
- Mitä huomioitavaa (ketä mukana, puitteet, ongelmat)

Näiden apukysymysten tarkoitus oli jäsentää ideointi ja saada ryhmäläisiä pohtimaan sitä sekä yksilöiden, koko ryhmän että konkreettisten ideoiden kannalta. Lopuksi vielä lisättiin suunnitelmaan, jos oma organisaatio tai työnkuvaltaan jotkut toimijat voisivat olla mukana ko. teemojen toteutuksessa. Esimerkiksi oppilaitoksen tutoreiden kanssa voidaan toteuttaa voimauttavaa ryhmän joku toimintakerta yhdessä tai Lahden Nuorisopalveluiden Draamapajan kanssa. Näistä ideoinnista ja keskusteluista koostin voimauttavan ryhmän suunnitelman (LIITE 1). Tämän suunnitelman lähetin vielä koko kehittämisryhmälle sähköpostilla kommentoitavaksi.

Toisessa työpajassa kehittämisryhmässä tuli myös keskustelua Voimauttavan – ryhmän nimestä. Ryhmä oli sitä mieltä, että voimauttava – ryhmä on liian leimaava nimi, eikä se nuorten mielestä houkuttaisi ryhmään ollenkaan. Tähän ryhmän nimeen pitää panostaa ja ajatuksena tuli, että joku opiskelijaryhmä nimeäisi ko. ryhmän. Keskustelimme paljon myös siitä, mitä kautta nuoret tulevat ryhmään mukaan, että olisi tarpeen samantyylinen ryhmä toteuttaa myös ennen opintoja ja millaisin voimin ohjataan voimauttavaa ryhmää.

Toisen työpajan palautteet pyysin ajankäytöllisistä syistä sähköpostitse ja siihen vastasi vain kaksi osallistujaa. Joten palautteet eivät ole koko ryhmän yhteisiä arvioita. Toiminta koettiin silti edelleen mielekkääksi näissäkin palautteissa, keskustelua olisi toivottu vielä lisää, sekä jatkoa kehittämisryhmän toiminnalle. Yksi jäsen antoi hyvin yksityiskohtaisen palautteen erilaisista menetelmien käyttömahdollisuuksista, kehittämisryhmän toiminnan kehittämisestä ja siitä, kuinka olisimme voineet mennä enemmän voimaantumisen ytimeen jo aluksi ja miettiä teemaa syvällisemmin. Mielestäni

kuitenkin käytössä olleessa ajassa ja uuden ryhmän huomioon ottaen, jossa on ammattilaisten lisäksi opiskelijoita ja nuoria mukana, toimintamme oli varsin hedelmällistä. Vaikka kehitettävää toki olisikin ollut.

6 ARVIOINTI

Arviointi on kehittämistoiminnan analyttisin vaihe, se kohdistuu kehittämistoiminnan perustelujen, organisoinnin ja toteutuksen analysointiin. Perinteisen tutkimuksen sijaan kehittämistoiminnassa muodostuu useita aineistoja, joita voidaan arvioida jo prosessin aikana. Olennaista on arvioida kriittisesti kerätyn aineiston pohjalta toimintaa, sen lähtökohkia ja tavoitteita. Kehittämistoimintaa suuntaava arviointiprosessi niveltyy nimenomaan tiiviisti kehittämisprosessiin. Arviointia tehdään siinä koko prosessin ajan vaiheittain, iteratiivisesti. Arviointi ei ole siinä erillinen tehtävä vaan kohdistuu kehittämisprosessin tehtäviin: perusteluihin, organisointiin ja toteutukseen. (Toikko & Rantanen 2009, 82–84.) Arvioin opinnäytetyössäni kehittämisprosessia, sen osatekijöitä ja tavoitteen saavuttamista, lisäen mukaan samalla pohdintaa ja omaa oppimista kehittämisprosessin aikana.

Tämän kehittämistehtävän tarpeet tulivat Opintie-hankkeen aikana tehtyjen havaintojen pohjalta, Koulutuskeskus Salpauksen ja yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäisyn lähtökohdista. Tarvelähtökohhta kehittämishankkeelle oli mielestäni hyvin tunnistettava ja se oli lisäksi opinnäytetyön tilaajan Opintie-hankkeen tavoitteiden mukainen. Kehittämis-hankkeen taustalla oli tarve löytää uusia keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn ja etenkin keskeytyksien ehkäisyyn Koulutuskeskus Salpauksessa. Opinnäytetyöni on siltä pohjalta arvioiden siis työelämälähtöinen ja ajankohtainen aihe.

Keskeyttämisen ehkäisy on ammatillisen koulutuksen saralla yksi oleellinen tema, koska tilastojen valossa koulutuksen ulkopuolelle jääminen on nuorelle merkittävästi syrjäyttävää. Opintie-hankkeessa nuorten kanssa keskustellessani nousee opintoihin pääseminen lähes kaikille tavoitteeksi. Elämässä pärjääminen, kouluttautuminen ja menestyminen olisivat monelle ne tärkeimmät tekijät omaa onnellisuutta määriteltäessä. Mutta aina nuoren omat kyvyt ja taidot eivät riitä tähän, johtuen useista pettymyksistä ja taustoista elämässä. Kaikilla nuorilla ei ole samat lähtökohdat ponnistaa elämään ja

yrittäminen ja motivoituminen eivät ole, useiden pettymysten ja huonojen kokemusten jälkeen, nuorelle välttämättä helppoa. Opinnäytetyöni teoriapohjan mukaan sellaisten nuorten taustalla, jotka eivät kulje ns. tavallista koulutuspolkua työelämään, on usein syrjäyttäviä tekijöitä jo taustallaan ja nuori tarvitsee jonkinlaista tukea selvittääkseen opinnoissaan eteenpäin. Nuorilla on havaintojeni ja tutkimusten valossa usein kokemuksia koulukiusaamisesta, yksinäisyydestä, ongelmia elämänhallinnassa, oman minäkuvan ja itsetunnon kanssa ja näistä usein aiheutuu ongelmia pärjätä ja motivoitua opintoihin. Kun on muita huolia ja murheita, eivät opinnot ole se ensisijainen prioriteetti nuorella. Jos nuorella on esimerkiksi huonoja kokemuksia sosiaalisista suhteista koulussa, hän helposti leimauttaa itsensä ja uusille sosiaalisille suhteille ei ole edes mahdollisuutta. Nuoren itsetunnolla on tässä oleellinen merkitys, jos itsetunto on heikko, nuori voi kokea ansaitsevansa huonon kohtelun, yksinäisyyden ja syrjässä olemisen. Nuori tarvitsee siksi hyviä kokemuksia ryhmästä, hyviä kokemuksia sosiaalisista suhteista, hyviä ajatuksia ja onnistumisen kokemuksia omasta itsestään ja voimaa ja vahvuutta kestää elämän haasteita. Ja tähän tarpeeseen Opintie-hankkeessa yritetään vastata voimauttavalla ryhmätoiminnalla. Kehittämistehtävän tarpeet on lähtökohdillaan hyvin perusteltuja.

Kehittämistoiminnassa tiedontuotannolla on merkitystä eri tasoilla, tiedontuotannossa vastataan toimeksiantajan vaatimukseen ja pyritään osoittamaan, että toiminta on suunnitelman mukaista. Tiedon tuotannolla arvioidaan kuinka hyvin toiminta vastaa asetettuja tavoitteita. Toiseksi voidaan tavoitella toimijoiden omaa oppimista ja oman toiminnan kehittämistä, asiantuntijoiden toiminta perustuu tutkittuun ja kokemustietoon, joita sovelletaan reflektoiden tilannekohtaisesti. Tiedontuotanto siis keskittyy toimijan oman toiminnan kehittämiseen. Kolmanneksi tiedontuotannolla on merkitystä itse hankkeelle. Tyypillisesti tiedontuottaminen ja toiminnan suuntaaminen liittyvät tiiviisti toisiinsa. Arvioinnilla voidaan suunnata kehittämisen toimintaa eikä pelkästään tarkastella lopputuotosta. Neljänneksi tiedontuotannolla pyritään tukemaan kehittämistoiminnan tulosten siirrettävyyttä, pyritään kehittämään esimerkiksi käytäntöjä, jotka voidaan siirtää muihin organisaatioihin. Viidenneksi kehittämistoiminnan tiedontuotantoa voidaan tarkastella osana julkisen hallinnon kehittämistä, tällöin pyritään antamaan tietoja ja suosituksia ongelmien ratkaisemiseksi. (Toikko & Rantanen 2009, 113–115) Opinnäytetyöni tiedontuotannolla olen pyrkinyt vastaamaan kaikkiin tasoihin, toimeksiantajan eli

Opintie-hankkeen tarpeisiin, omaan oppimiseen ja kehittämisryhmän toimijoiden oppimiseen, tiedontuotanto ja kehittäminen ovat kulkeneet käsi kädessä ja tulokset on siirrettävissä muidenkin nuorten kanssa toimivien hyödyksi. Julkisen hallinnon kehittämisen kohdalla puhutaan syrjäytymisen ongelmasta ja keskeytysten määrästä Koulutuskeskus Salpauksessa, johon tietoa on tuotettu myös kehittämistehtävän aikana.

6.1 Kehittämisprosessin arviointi

Kehittämiskohteeseen olen tutustunut työni kautta laajasti kahden vuoden aikana. Tunnen Päijät-Hämeen alueen nuorten kanssa toimivien työkentän, erilaisten hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet ja ryhmätoiminnan. Olen työni kautta päivittäin kohderyhmään kuuluvien nuorien kanssa tekemisissä, useimpien kanssa ohjaussuhteesta kehittyä pitkä ja luottamuksellinen, joten pääsen hyvinkin syvällisiin keskusteluihin liittyen nuorten elämään ja opinnoissa menestymiseen. Kuten todettu usein nuorilla on valtava halu opiskella, mutta muut asiat määrittävät selviämistä siinä ja mielestäni meidän aikuisten ja nuorisoalan ammattilaisten olisi tärkeää löytää keinoja ja kanavia auttaa ja tukea nuoria. Voimauttava ryhmätoimintaa ei aiemmin ole Koulutuskeskus Salpauksessa opiskelijoiden tueksi kokeiltu, joten kehittämistehtäväni, eli sille suunnitelman luominen, oli täysin uuden toiminnan suunnittelua. Sen kehittäminen moniammatillisella kehittämisryhmällä on nuorisoalan ajanhengenmukaista, varsin perusteltua moninaisten näkökulmien ja toimintaan sitouttamisen valossa. Tässä on kehittämistyössä onnistuttu. Toikko & Rantanen (2009, 113) toteaa, että kehittämistoiminnalla pyritään tiedontuotantoon, mutta se on erilaista kuin perustutkimuksessa. Kehittämisprosessin aikana tuotettu on tyypillisesti käytännöllistä ja sen tehtävä on tukea kehittämistä.

6.2 Työpajatoiminnan onnistuminen

Yhteistoiminnallista oppimista työpajoissa oli erilaisten toiminnallisten menetelmien soveltaminen (kuten empatiakartta, tuumatalkoot ym.). Näiden toiminnallisten harjoitusten käyttäminen lisäsi kehittämisryhmään osallistuneiden osallistumista keskusteluun. Ja se myös mahdollisti vuorovaikutuksen syntymistä, lisäsi kanssakäymistä ja säästi aikaa, että ryhmä pääsi toimimaan kunnolla. Työpajojen menetelmät selvästi ryhmäyttivät ryhmää, toiminta oli joustavaa, leppoisaa, innostunutta ja keskustelurikasta.

Ja menetelmät mahdollistivat jokaisen osallistuminen aktiivisena ryhmän jäsenenä toimintaan. Työpajan menetelmissä perusteena oli hyvän ideointi-ilmapiirin luomisen ja kaikkien osallistamisen lisäksi dokumentaarisuus, jotta ideoita olisi mahdollisuus taltioida ryhmän toimesta. Tämä toteutui hyvin, ryhmät kirjasivat ideat fläppipapereille ja niiden hyödyntäminen oli mahdollista siten jatkossakin. Se antoi itselleni aikaa keskittyä fasilitointiin, ohjaamaan ja keskusteluttamaan ryhmää. Siltä osin työpajatoiminta meni suunnitelmieni mukaisesti ja tuki sen onnistumista.

Ensimmäisen työpajan tavoite oli saada aikaan teemat voimauttavalle ryhmälle. Teemat muotoutuivat sen jälkeen, kun mietimme ensin nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia. Sieltä nousivat määritelmät mitä on nuorten voimaantuminen, mistä se koostuu, millaisia asioita siihen kuuluu. Ryhmä kiteytti sitten voimauttamisessa tärkeimmät teemat lopuksi yhdeksäksi aiheeksi, joita voimauttavassa ryhmässä käsitellään ja mitkä määrittävät ryhmän tapaamiskertoja. Teemat on mainittu kohdassa 5.3.5. Teemat tukivat mielestäni kohderyhmän lähtökohtia. Onnistumisen kokemukset, omien voimavarojen ja vahvuuksien löytyminen tukevat nuoren itsetunnon kehitystä, oman suunnan löytäminen ja mahdollisuus vaikuttaa motivoi opintoihin, yhteisö välittää, hyväksyntä sekä rohkaisu ja arvostus antavat ryhmän tuomaa voimaa ja eheyttävät yksinäisyydestä ja kiusaamiskokemusten jälkeen, elämäntaidot ja hyvinvointi keskittyvät omaan hyvinvointiin. Nämä ovat juuri niitä asioita, mitä teoriapohjalla kaivattiin nuorten voimaantumiseen ja sitä kautta opinnoissa paremmin menestymiseen. Kaikkiaan mukavalla ryhmätoiminnalla, yhdessä tekemisellä, iloisuudella

Työpajoja oli vain kaksi, näin jälkikäteen ja muutaman kehittämisryhmän toimijan palautteen pohjalta, olisi ollut hyvä ollut tavata kehittämisryhmällä vielä kolmannen kerran. Olisimme saaneet lisää aikaa keskusteluun ja valmiin suunnitelman rungon ruotimiseen yhdessä. Nyt suunnitelma valmistui toisen työpajan lopussa ja sen kommentointi jäi sähköpostin varaan. Kommentointiin osallistui vain muutama kehittämisryhmän jäsen, luultavasti työkiireistä johtuen. Muutamien kehittämisryhmäläisten kommenttien valossa kuitenkin suunnitelma oli onnistunut runko ko. toiminnalle, kunhan vain muistamme nuorten osallisuuden varsinaisen toiminnan suunnittelussa. Tämä oli selkeästi kehittämisryhmän lopputulema, että nuoret aidosti pääsevät vaikuttamaan ryhmän toimintaan. Joten mielestäni suunnitelma runko vastaa hyvin tavoitteita siltä osin, että se on teemoitettu ja mietitty teemojen sisältöä, mutta jätetty tilaa nuorten ajatuksille

ja toiveille. Kolmatta työpajapäivää oli mahdoton järjestää sekä kehittämisryhmän aikataulujen että oman aikatauluni mukaan. Mutta mahdollista kehittämisryhmää jatkossa suunnitellessani en jätä kommentointia sähköpostin varaan, koska ihmiset hyvin heikosti siihen nykyajan työelämässä reagoivat.

Työpajan aikataulu oli toimiva, viikko tapaamisten välissä oli hyvä aika. Työpajan kesto kolme tuntia kerrallaan oli ihan riittävä työpajan ajaksi. Liian pitkässä ajassa kehittämisryhmän toiminta-aktiivisuus laskee, se oli havaittavissa ehkä 2,5 tunnin jälkeen jo, mutta lyhemässä ajassa on vaikeaa saada ryhmä virittäytymään asiaan ja jotain konkreettista aikaiseksi. Keskustelulle olisi toki voinut olla vielä enemmän aikaa, sitä kehittämisryhmäläisistä muutama toivoi palautteessaan ja samaa mieltä olen itsekin. Kun päästään kaikille kiinnostavan aiheen äärelle, niin keskustelulle olisi hyvä olla enemmän aikaa. Nyt jouduin rajaamaan keskusteluaikoja, jotta pääsimme eteenpäin ideoinnissa ja saimme työpajoille asetetut tavoitteet täytetyksi.

Kehittämisprosessin aikana joudutaan välillä arvioimaan kehittämissuunnitelman tavoitetta eli vastaavatko toimijoiden tavoitteet sitä mistä suunnitelmassa oli alun perin kyse (Toikko & Rantanen, 2009, 83) Jälkikäteen työpajaa arvioiden toiminta olisi voinut olla tehokkaampaa, jos olisi ensimmäisellä kerralla heti antanut ryhmälle vielä selkeämmän päämäärän kehittää vain tietylle kohderyhmälle voimauttavaa toimintaa. Näin tekisin nyt, jos tekisin kehittämisryhmän uudelleen. Mutta perusteeni oli nähdä, mitkä asiat nousevat nuoren elämässä voimaantumisessa kehittämisryhmän mielestä niiksi oleelliseksi asioiksi, eikä vain minun havaintojen pohjalta tekemien määritelmien mukaan. Samat ongelmat kehittämisryhmä nosti esiin ja niiden miettiminen vei hyvin asian äärelle. Yhdessä ongelmien ja lähtökohtien pohtiminen mielestäni sitoutti enemmän myös nuoria mukaan toimintaan, heillä kun ei samanlaista kokonaisnäkemystä ole nuorten hyvin- ja pahoinvoinnista kuin alalla toimivilla ammattilaisilla. Oli myös vakuuttavampaa lähteä suunnittelemaan ryhmää sille kohderyhmälle, mikä oli noussut esiin jo tarpeiden pohjalta, mutta myös kehittämisryhmän ideoinnin kautta. Siksi olen tyytyväinen valintaani lähteä kehittämisryhmän kanssa tarvepohjaisesti miettimään päämäärää enemmän kuin valmiin ongelman kanssa. Vaikka se olisikin säästänyt aikaa.

Toiminnallisuus oli onnistunut valinta työpajan toimintaan. Toiminnallisuutta kiiteltiin ensimmäisen työpajan jälkeen lähes kaikkien ryhmäläisten ajatuksin. Menetelmät antoivat selkeän rungon toiminnalle, liikuttivat porukkaa tilassa ja toi selkeästi virtaa ideointiin ja keskusteluun. Tästä sain paljon positiivista palautetta kehittämisryhmältä. Menetelmillä oli myös selkeä vaikutus siihen, että ideointi ollut vain asioiden ilmoille heitelyä vaan ideat jäsentyivät kirjallisesti paperille ja niihin oli mahdollista kommentoida, lisätä omia ajatuksia ja pystyin taltioimaan ne jatkoa varten. Ideat olivat kaiken aikaa kaikkien näkyvillä mikä lisäsi läpinäkyvyyttä ja jokaisen mahdollisuuksia vaikuttaa. Yhdessä kävimme läpi tuloksia ja keskustelimme onko esimerkiksi teemat nyt ne millä lähdetään eteenpäin, esimerkiksi poistetaanko tai lisätäänkö jotain. Toiminnallisuus myös ryhmäytti selkeästi kehittämisryhmää. Tehtävissä vaihdettiin ryhmiä niin, että jokaisen oli mahdollista päästä keskustelemaan mahdollisimman monen eri ryhmäläisen kanssa. Jotta näkökulmia ja ajatuksia olisi mahdollisuus päästä kuulemaan mahdollisimman monen asiantuntijan kautta. Näin laajenee oma ammatillisuus ja kehittämisryhmästä olemisesta on itsellekin hyötyä.

6.3 Moniammatillisen kehittämisryhmän arviointi

Kehittämisryhmän moniammatillisuus tuki mielestäni hyvin kehittämisryhmän toimintaa. Näkökulmia ja ajatuksia nuorten voimaantumiseen tuli hyvin erilaiselta kannalta katsottua ryhmän toimesta. Kehittämisryhmän nuoret otettiin mukaan asiantuntijoina, toiminta oli heillekin tasa-arvoista ja yhteistyö havaintojeni ja kehittämisryhmän palautteiden pohjalta oli sujuvaa ja toimivaa. Työpajojen palautteiden perusteella jäsenet kokivat kehittämisryhmän toiminnan poikkeuksetta positiiviseksi, jopa omaa työtä kehittäväksi ja innostavaksi. Innostuneisuus näkyi työpajoissa vahvasti ja se, että kehittämisryhmän jäsenillä oli työnkuvan lisäksi aito, henkilökohtainen kiinnostus ko. teemaan ja nuorten auttamiseen. Kehittämisryhmän kokoonpano ja toiminta tuki siis vahvasti sitä tavoitetta, mitä siltä hainkin. Kehittämisryhmän jäsenet olivat oikeita henkilöitä miettimässä oikeaa asiaa. Näkökulmia teemaan tuli varsin laajasti, koska ryhmän jäsenet olivat niin asiantuntijoita niin monissa eri osa-alueissa seikkailupedagogiikasta erityisopettajuuteen, draamakasvatukseen ja syrjäytyneiden nuorten kanssa toimijoihin opiskelijoihin saakka. Toiminta oli tehokasta, innostunutta ja hyvin yhteisöllistä. Ryhmän jäsenten välille tuli helposti keskustelua, asioista uskallettiin olla erimieltä ja kyseenalaistaa.

Kehittämistoiminnassa luotettavuuden osatekijöitä on kysymys toimijoiden sitoutumisesta. Kehittäminen on sosiaalinen prosessi, jossa kehittävät osallistuvat toimintaan ja toimijat kehittämiseen. Toimijoiden sitoutuminen prosessiin vaikuttaa aineistojen, metodin ja tuotosten luotettavuuteen. Luotettavuuden kannalta on olennaista tietää, missä prosessin vaiheessa toimijat eivät sitoudu aktiivisesti kehittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 124) Kehittämisyhmän jäsenten sitoutuneisuus näkyi prosessin aikana vahvasti. Ryhmän jäsenet olivat sitoutuneet kehittämiseen, yhteisiin tapaamisiin ja päämäärään. Tämä näkyi mm. osallistujien aktiivisuudessa ja innostuksesta tapaamiskerroilla. Ryhmäläisiä ei tarvinnut houkutella osallistumaan tai keskustelemaan ja sitoutuminen näkyi myös osallistumisena työpajoihin. Muutaman poissaolo ilmoitettiin minulle ja niihin oli olemassa pätevät syyt. Sitoutumista oli myös sovittujen asioiden hoitaminen ja palautteisiin osallistuminen. Ainoastaan suunnitelmaa ei kovin moni enää kommentoinut jälkepäin sähköpostilla, olettaa voi tietenkin, että siihen oltiin tyytyväisiä ja toki jokaiselle on oman arkityönsä kiireet. Sitoutumisesta kertoo myös se, että useita toimijoita on mukana toteuttamassa voimauttavan ryhmän toimintaa tulevana keväänä.

Ennen työpajoja tein valinnan, ettei työpajassa kerrota varsinaisesti jäsenten lähtökoh-
taa ja työnkuvaa, vaan jokainen oli yhtä tärkeä jäsen ryhmässä, oli tausta millainen hy-
vänsä ja tärkeintä olivat ne ajatukset, mitkä jokainen tuotti kuitenkin omista lähtökoh-
distaan. Tämä nosti selvästi ryhmän tasa-arvoisuutta ja sain useammalta kehittämisryh-
män jäseneltä palautetta, että oli onnistunut ratkaisu pitää toimijat ns. anonyymeinä.
Moniammatillisuuden yksi tavoite oli, että yhdessä tekemällä on mahdollisuus monen-
laisiin ideoihin, uudenlaiseen näkökulmaan ja ajatusten vaihtoon. Tämä toteutui mie-
lestäni kiitettävästi, ottaen huomioon, ettei ryhmä ollut ennestään toisilleen tuttu. Use-
amman jäsenen kesken syntyi anonyymiydestä huolimatta myös verkostoyhteistyötä,
mitä jatketaan jatkossa. Se on ollut tärkeä päämäärä myös Opintie –hankkeessa.

Kehittämisryhmällä oli mahdollisuus määrittellä kokonaan voimauttava ryhmän teemat
ja suunnitelma. Vaikka tavoite oli alkukartoituksessa selvitetty, sen toteutusta en ollut
määrittelyt mitenkään valmiiksi. Työpajoissa esiin tulleet ideat ja ajatukset olivat kaik-
kiaan kehittämisryhmän jäsenten yhdessä kehittämiä. Ensimmäisen työpajan kirjalli-
sissa palautteissa annettu arviointi määritteli seuraavan työpajan toimintaa.

Työpajoissa tehtäväni oli huolehtia, että kehittämisen punainen lanka säilyi prosessin ajan. Pyrin myös työpajoissa huomioimaan kaikkia osapuolia ja innostamaan ideoimaan. Kaikkia ideoitai voimauttavassa ryhmässä tietenkään ole mahdollista toteuttaa, koska ryhmän aika ja resurssit olivat rajalliset. Mutta kehittämisryhmän palautteen perusteella ratkaisussa toteutui myös yhteinen päätöksenteko. Opinnäytetyössäni yhteisöllisiä elementtejä olivat mm. sitoutuneisuus, vastuullisuus, vaikuttamismahdollisuus sekä osallisuus, tasa-arvoisuus, yhteinen päätöksenteko ja arviointi.

6.4 Lopputuotoksen eli voimauttavan ryhmän suunnitelman arviointi

Kehittämistoiminnassa voidaan korostaa käsitystä totuudesta, jota kuvataan tiedon käyttökelpoisuudella. Käytäntö on kehittämisessä totuuden ainoa kriteeri. Käyttökelpoinen tieto on usein sosiaalisesti ankkuroitunutta, sillä oma sosiaalinen konteksti missä se toimii ja sosiaalisen tiedon tuottaminen edellyttää vahvaa yhteistoimintaa. Tiedon käyttökelpoisuutta tarkastellaan joko prosessinäkökulmasta tai kehittämistulosten näkökulmasta. Keskeistä on miten hyvin arviointia pystytään käyttämään prosessin ohjauksessa ja tavoitteiden täsmentämisessä ja luotettavuus kuvaa sitä, miten olemme onnistuttu kehittämisen tutkimuksellisessa ohjauksessa. Ovatko siis tuotetut aineistot ja niiden tulkinnot olleet prosessiohjauksen kannalta oikeanlaisia? (Toikko & Rantanen 2009, 125) Kehittämistoimintani on ollut jatkuvaa arviointia sen lähtökodista saakka, onko valitut perusteet ja kohderyhmä oikea, onko kehittämisryhmä oikea menetelmä ja työpajojen toiminta tarkoituksen mukaista. Olen kerännyt palautetta kehittämisryhmältä ja peilannut esiin nousseita asioita kriittisesti teoriapohjaan ja havaintoihini työssäni.

Mielestäni kehitetty voimauttavan ryhmän suunnitelma tuki sille asetettuja tavoitteita. Teemat, jotka siihen valittiin ensimmäisellä tapaamisella, vastasivat juuri niihin tarpeisiin, joita lähdettiin selvittämään. Teemat olivat positiivisia, eivätkä mitenkään ongelmalähtöisiä, kuten vaikka ”Kiusaamisen ehkäisy” olisi ollut, vaan lähdettiin positiivisen ajatuksen kautta, tulevaisuuteen, henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen päin yksilöä ajatellen, mutta ryhmätoiminnan kautta. Voimauttavaa ryhmän kohderyhmänä ovat Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijat, joilla on takanaan keskeytyksiä, yksinäisyyttä, kiusaamista, itsetunnon ja elämäntilannan ongelmia sekä opiskelumotivaation ongelmia. Näihin ongelmiin kehittämisryhmän ideoimat teemat ja niiden suunnitelmat antavat mielestäni hyvän vastauksen.

Kehittämisyhmä on moniammatillisesti koostanut nuorta voimauttavat asiat näiden ongelmien ja haasteiden pohjalle ja miettineet rungon suunnitelmalle. Asiantuntijuus oli ryhmässä monipuolista ja ryhmän jäsenet tyytyväisiä suunnitelmaan. Suunnitelman runko on hyvä pohja voimauttavan ryhmän toiminnalle ja se antaa tilaa myös opiskelijoiden osallisuudelle, koska menetelmiä ei ole määritelty yksityiskohtaisesti.

Kehittämisyhmässä keskusteltiin paljon nuorten osallisuudesta ja osallistamisesta ryhmän toimintaan, koska voimaantumisenkin lähtee jokaisesta itsestään ja nuorten kanssa toimiessa on turhaa tehdä asioita mihin nuori ei aidosti sitoudu. Toiminnalla pitää olla jonkinlainen runko kehittämisyhmän mielestä, jotta ryhmän toiminnassa pysyy jonkinlainen tavoitteellisuus, joka on määritelty kohderyhmän mukaan, mutta ryhmän toimintaa pitää ehdottomasti varioida ryhmässä olevien nuorten mukaan, heidän kanssaan ja aidosti heidät mukaan sitouttaen. Jos toiminta on pelkästään nuorten kanssa hengailua ja touhuamista, se varmasti on osaltaan voimauttavaa, mutta ryhmässä haluttiin kuitenkin pitää tavoitteellisuus mukana. Lisäksi teemat helpottavat ideointia, antavat siihen kehykset ja on helpompaa toteuttaa yhdessä verkoston kanssa tapaamisia. Ryhmän toiminnasta on myös helpompaa nuorille ja esimerkiksi kuraattoreille, jotka markkinoivat opiskelijoille ryhmään. Ensimmäisellä ja toisella tapaamiskerralla käytetään aikaa nuorten ideoiden ja toiveiden ja heidän oman innostuksena mukaan järjestämisen miettimiseen.

6.5 Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Luotettavuus on tieteellisen tiedon keskeinen tunnusmerkki. Kysymys kohdistuu tässä kohtaa tutkimusmenetelmiin, -prosessiin ja tuloksiin. Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa ennen kaikkea käyttökelpoisuutta. Ei riitä, että kehittämistoiminnan yhteydessä saatu tieto on totuudenmukaista, vaan sen pitää olla myös hyödyllistä. (Toikko & Rantanen 121–122) Kehittämisprosessia voidaan pitää onnistuneena siinä määrin, että siitä saatu on tieto niin nuorten keskeyttämisen ehkäisyyn liittyen, kuin voimauttavan ryhmän suunnitelmaan liittyen on ollut hyödyllistä Opintie-hankkeelle ja tulevan ryhmän toiminnalle. Tällä pohjalla voimauttavan ryhmän toteuttaminen on sekä helpompaa, että syvällisempää niin hankkeen toimijoille, kuin kehittämisyhmässä olleille, jotka tulevat ryhmän toimintaa mukaan osaltaan. Samoin toiminnan markkinoinnin ja jatkon perusteluihin on huomattavasti enemmän pohjaa.

Toikko & Rantanen (2009) toteaa, että kehittämistoiminnassa luotettavuuteen liittyy monimutkaisia ongelmia, koska sosiaalisten prosessien toistettavuus on mahdotonta. Vastaavanlaisen ryhmäprosessin aikaansaaminen toisella ryhmällä ei ole itsestään selvää vaikka tehtävänanto ja muut olosuhteet pysyisivät samanlaisina. Ryhmäprosessiin vaikuttavat jäsenten yksilölliset tekijät, erilaiset kulttuuriset ja yhteisölliset tekijät. (Toikko & Rantanen 2009, 122–123) Kuitenkin ryhmän tuottamat ideat ja suunnitelmat tukivat sitä käytännön havainnointia, mitä olen työssäni tehnyt ja samoin teoriapohjan tuomaa tietoa. Ryhmässä oli iso otos alan toimijoista ja mukana nuoria, joten pidän tuloksia nuorten voimaantumista tukevista teemoista ja ryhmän suunnitelmista siltä pohjalta luotettavina.

Kehittämistyössä on aina otettava huomioon myös eettisyys ja siinä on kysymys samasta asiasta kuin yhteiskunnan ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa muutenkin. Kehittämistyössä on otettava huomioon siihen liittyvät oikeudelliset kysymykset, tarvittavien sopimusten luonne, vastuut ja velvollisuudet, tekijöiden oikeudet ja työn tulosten omistusoikeudet. On tunnettava kohdeorganisaation eettiset säännöt ja käytännöt. Kehittämistyössä pitää olla rehellinen, tarkka ja huolellinen. Pitää myös varmistaa tiedonhankinta- ja arviointimenetelmien eettisyys ja saatavan tiedon pitäminen luottamuksellisena. Tuloksia ei saa vääristellä, lähteet on merkittävä tarkasti eikä ole tarkoituksenmukaista luvata mitään mitä ei pysty pitämään. (Ojasalo jne. 2014. 48–49)

Kehittämistehtävääni ei juurikaan liittynyt oikeudellisia kysymyksiä. Jokainen kehittämisryhmän jäsen on mukana vapaaehtoisesti kehittämisryhmässä, joko työnsä puolesta tai omasta tahdostaan. Nuorille annoin projektin puitteissa osallistumisesta kaksi leffalippua, mutta en uskonut sen määrittävän nuorten toimintaa ryhmässä mitenkään, lähinnä olevan palkkio aktiivisesta osallistumisesta. Kehittämisryhmän koollekutsujana vastuullani oli toiminnan järjestäminen niin, että se oli tasavertaista ja kaikkia kunnioitettavaa. Mielestäni siinä onnistuin, jokainen sai oman äänensä kuuluville ryhmätoiminnassa, työpajoissa oli hyvä ja kannustava henki. Kehittämisryhmällä on täydet oikeudet käyttää voimauttavan ryhmän suunnitelmaa omassa työssään, kuten muillakin Opintie-hankkeen yhteistyö- ja verkostokumppaneilla. Hanke toimii Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella ja hankkeessa kehitettävät menetelmät ovat julkisia ja avoimia asiakirjoja kaikille, eivät Koulutuskeskus Salpauksen omaisuutta.

Myöskään suunnitelma ei ole niin yksityiskohtainen, etteikö se toimisi toisessakin kontekstissa tai organisaatiossa. Opinnäytetyön raporttia kirjoittaessani käytin tuoreimpia mahdollisia aiheesta saatavilla olevia lähteitä ja olin kriittinen lähteiden suhteen. Kehittämistyössä olen ollut niin huolellinen ja tarkka kuin mahdollista, suhtautunut kriittisesti teorioihin ja peilannut niitä omaan käytännön kokemukseeni ammatillisesti sekä yhteisöpedagogi – opinnoissa opittuihin asioihin. Voimauttavan ryhmän suunnitelma on moniammatillisen kehittämisryhmän työpajatoiminnassa saatujen tulosten mukainen.

6.6 Jalkauttaminen ja jatkokehittäminen

Voimauttava ryhmän pilotointi toteutetaan tammi – huhtikuussa 2017 Koulutuskeskus Salpauksessa Opintie-hankkeen toimesta. Opintien työntekijöinä ohjaamme itse ryhmää ja mukana on kehittämisryhmän toimijoita Koulutuskeskus Salpauksen henkilökunnasta ja ohjausverkostosta. Tapaamisia on kymmenen kertaa ja jokaisen kerran toimintaa suunnitellaan niin nuorten kuin verkoston kanssakin yhdessä. Pilotoinnin aikana ja sen jälkeen keräämme nuorten kokemuksia ryhmän toiminnasta ja sitä kautta kehitämme ryhmää edelleen. Opintie-hanke päättyy 30.6.2017, mutta voimauttava ryhmämenetelmänä pyritään jalkauttamaan Koulutuskeskus Salpauksen toimintaan. Sitä voi jatkossa vetää esimerkiksi opiskelijatoiminnan koordinaattori, opiskelijahuollon jäsen ja oppilaitoksen yhteistyöverkoston kanssa.

Kehittämiprosessissa käyttökelpoisuus tarkoittaa saatujen tulosten hyödynnettävyyttä. Olennaista on tulosten yleistyminen käytännön toiminnassa ja leviäminen toimintajärjestelmässä. Näillä tarkoitetaan tuloksia, joilla on merkitystä yksittäisen organisaation kannalta, mutta myös laajemmin. Kehittämistoiminnan tulosten siirrettävyys voidaan nähdä toiminnan ratkaisevan kohtana. Hyvissä käytänteissä puhuttaessa korostetaan menetelmien tai käytänteiden kehittämistä, jotka ovat lähes suoraan tai suoraan siirrettävissä toiseen ympäristöön. (Toikko & Rantanen 2009, 124–126) Voimauttavan ryhmän suunnitelma lähetetään sähköisesti kehittämisryhmän jäsenille ja Opintie –hankkeen verkostolle, mikä koostuu Päijät-Hämeen alueen nuorten kanssa ohjaajina toimivista henkilöistä.

Ryhmä on suunniteltu Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoille, mutta sitä voi käyttää hyödyksi mikä tahansa muu nuorten kanssa toimiva taho. Suunnitelman voi ottaa pohjaksi voimaantumiseen ja jokainen ohjaaja voi ryhmänsä kanssa toteuttaa sen sitten omilla resursseillaan. Suunnitelma ei ole kontekstisidonnainen ja jättää toteutukselle tilaa niin organisaation kuin siihen osallistuvien nuorten näkökulmastakin. Tältä osin kehittämisessä on onnistuttu. Voimauttavan ryhmän suunnitelmaa voi käyttää monenlaisessa yhteisöpedagogin työkenttään kuuluvassa toiminnassa, joko osittain tai kokonaisuena ryhmätoiminnan runkona.

Voimauttavan ryhmän pilotoinnin jälkeen on mahdollista jatkokehittää suunnitelmaa. Ryhmään osallistuneille nuorille tehdään kysely ryhmää saapuessa ja viimeisellä kerralla ja siitä saatavalla tiedolla on mahdollista jatko kehittää suunnitelmaa. Silloin saadaan myös oikeasti kokemusta ja palautetta toimiiko suunnitelma käytännössä, voimauttaako ryhmätoiminta opiskelijoita sekä millainen toiminta ja tekemiset ovat nuorten mielestä voimauttavia. Nyt olemme suunnitelman kanssa sen varassa, että nuorten kanssa toimijat ja kehittämisryhmään osallistuneet nuoret ovat asiantuntijoita nuorten voimaantumisessa. Voimauttavaa ryhmää on myös mahdollista jatkaa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa yhteisessä ryhmässä tai muilla virtuaalisilla mahdollisuuksilla ja pitää sitä kautta ryhmäläisiä tukena toistensa elämässä jatkossakin.

7. POHDINTA

Kuten arvioinnissa olen todennut, kehittämishankkeen tavoite toteutui, moniammatillisella kehittämisryhmällä saimme tehtyä voimauttavan ryhmän suunnitelman. Työpajoista oli ainakin palautteen perusteella kehittämisryhmän jäsenille hyötyä verkostoitumisessa ja ammatillisesti ajatusten jakamisen kautta. Kehittämisryhmän jäsenet olivat mukana mielellään, aktiivisesti ja innostuneena. Seuraavalla kerralla osaan jättää ryhmän keskustelulle enemmän aikaa, se tuntui olevan tärkeää kaikille kehittämisryhmän jäsenille. Ehkä nykyajan kiireisessä työrytmissä sille on liian vähän aikaa. Voimauttavan ryhmän ideat ja suunnitelmat tukivat mielestäni hyvin voimauttavan ryhmän lähtökohtia. Kehittämisryhmän tuotoksista nousivat esille samat nuorten ongelmat kuin oman työni kautta tekemien havaintojen kautta ja niihin lähdettiin miettimään positiivisia voimauttamisen ratkaisuja eikä pureutuen ongelmien käsittelyyn.

Voimaantumisen teorian pohjalta ryhmän suunnitelma tukee nuorten voimaantumista ja antaa sitä kautta mahdollisuuksia nuorille menestyä myös opinnoissa paremmin.

Voimauttavan ryhmän suunnitelma on mielestäni tarpeeksi väljä jättääkseen tilaa nuorten omalle osallistumiselle, mutta sillä on kuitenkin selkeät raamit, joihin on mahdollisuus tarttua niin ryhmän markkinoinnissa kuin suunnitellessa ryhmän toimintaa nuorten kanssa. Myös asiantuntijoiden sitoutuminen on selkeämpää kun voidaan pohtia sitä suoraan jonkun teeman kohdalle.

Voimauttavaa ryhmätoimintaa kokeillaan keväällä 2017 ensimmäistä kertaa Koulutuskeskus Salpauksessa. Toivon toiminnasta jatkuvaa menetelmää, jos sillä saadaan nuorten kanssa hyviä tuloksia aikaan ja yhteisöpedagogisesta näkökulmasta uskon vahvasti ryhmän voimaan ja voimaannuttavaan vaikutukseen. Jokainen opiskelija, joka ryhmän tuen vuoksi saa opintonsa päätökseen on aina merkittävä asia. Se voi olla kyseessä olevan nuoren elämänsuunnan ja tulevaisuuden kannalta hyvinkin merkittävä kokemus. Ryhmätoiminnalla ei pelasteta massoja, mutta yksittäisiä opiskelijoita sillä on mahdollisuus auttaa ja tukea. Yksi kehittämissuunnan jäsen totesi, että kaikki opetus ammatillisella puolella pitäisi olla lähtökohtaisesti voimauttavaa ja ryhmätoiminnan jokaista opiskelijaa tukevaa ja allekirjoitan ajatuksen täysin. Josko toiminnan kokemuksista olisi hyötyä Salpauksessa myös opetuksen kehittämisen näkökulmasta.

Opinnäytetyöni ja voimauttavan ryhmän kehittämishanke olivat ammatillisen kehittämiseni kannalta mielenkiintoinen prosessi, mikä oli työelämälähtöinen kehittäminen, moniammatillisen kehittämissuunnan yhteistyön ja toiminnallisen työpajan mahdollistaminen. Myös ennaltaehkäisevän työn näkökulma ja työn arviointi olivat opettavia ja tärkeä osa tulevan yhteisöpedagogin osaamista. Kehittämissuunnan vetäminen ja erilaisien ideointimenetelmien käyttäminen laajemmin oli minulle uuden oppimista. Työ oli sekä mielenkiintoista, että ammatillisesti kehittävää ja nautin ryhmän fasilitoinnista. Raportoinnin ja teorian pohjalta pääsin hyvinkin syvälle nuorten voimaantumiseen, kiusaamisen ja yksinäisyyden vaikutuksiin ja opiskelumotivaation lähteille. Käytännön työelämässä tulleet havainnot konkretisoituivat opinnäytetyössä teorian kautta. Minulla on ollut omien työkokemusten kautta vahva usko hyvän ryhmän eheyttävään voimaan ja usko vahvistui teoriataustaa selvittäessäni.

LÄHTEET

Aho, Simo & Mäkiäho, Ari 2014. Toisen asteen koulutuksen läpäisy ja keskeyttäminen. Opetushallituksen raportti. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Airaksinen, Kirsi (toim.) 1998. Innostu! Innosta! Eväitä osallistavaan yhteistyöhön. Kepan Raporttisarja 25. PDF-dokumentti.
<http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/innostu-innosta.pdf>. Luettu 31.8.2016.

Alatupa, Saija (toim.), Karppinen Krister, Keltikangas-Järvinen Liisa ja Hannele Savioja 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportti. WWW-dokumentti.
<http://www.sitra.fi/julkaisu/2007/koulu-syrjaytyminen-ja-sosiaalinen-paaoma>. Helsinki: Edita Prima Oy. Luettu 31.8.2016.

Erkko, Anna & Hannukkala, Marjo 2013. Mielenterveys voimaksi. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Finlex 2013. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>. Luettu 22.8.2016.

Halonen, Minna & Laitinen, Taina 2011. Jokaisella ihmisellä tulisi oikeus olla oman elämänsä ihanin. Pohjoiskarjalan ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33813/Halonen%20Minna%20ja%20Laitinen%20Taina.pdf?sequence=6>. Luettu 30.11.2016.

Heikkinen, Hannu L. T., Jokinen, Hannu, Markkanen, Ilona & Tynjälä, Päivi 2012. Osaaminen jakoon. Vertaismentorointi opetusallalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heinonen Sirkku, Klingberg Rea, Pentti Päivi 2012. Kaikkien aivot käyttöön. Helsinki: Sanoma Pro.

Hietala, Tarja, Kaltiainen, Tiina, Metsärinne, Ulla ja Vanhala, Erja 2010. Nuori ja Mieli. Helsinki: Tammi.

Himmelä, Herkko 2012. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Humanistinen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/49547>. Luettu 13.9.2016

Holmberg-Kalenius, Tina ja Salmi, Saija 2012. Valopilkkuprojektin ensimmäisen kolmen vuoden loppuraportti 2010 – 2012. WWW-dokumentti. <http://www.valopilkkukuja.fi/valopilkku/loppuraportti>. Luettu 11.9.2016.

Honkonen, Tiina 2011. Mitä väliä? – Välitän hanke Hankasalmmella. Teoksessa Pia Lundbom ja Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Huhtala, Mikko & Lilja, Kari 2008. Ongelmalliset oppijat. Opetushallituksen julkaisu. Helsinki: Edita Prima Oy.

Innokylä 2016. WWW–dokumentti. <https://www.innokyla.fi/kehittaminen/etsi-ja-loyda/menetelma/tiedon-kerääminen-ja-hyödyntäminen>. Luettu 15.9.2016.

Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy.

Isoherranen, Kaarina, Rekola, Leena & Nurminen, Raija 2008. Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Jalovaara, Esko 2012. Suomesta ihmisläheinen, lapsia ja nuoria kannustava yhteiskunta. Tampere: Mediapinta.

Junttila, Niina 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jänis, Mikko 2016. Sähköposti 5.9.2016. Tietohallintovastaava Koulutuskeskus Salpaus. Tilastojen alkuperä Koulutuskeskus Salpauksen supertietovarasto.

Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2007. Ryhmästä enemmän. Suomen Mielenterveysseura. Helsinki: SMS-tuotanto Oy.

Ketonen, Eerika. & Laiho, Kimmo. Haastattelu 10.6.2015. Projektityöntekijä ja kuraattori Ammattiopisto Tavastia.

Kielitoimiston sanakirja 2016. WWW–dokumentti <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi>. Luettu 16.8.2016.

Koivisto, Kaisa & Rautakoski, Pentti 2013. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen kouluyhteisössä. ePooki. WWW–julkaisu. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 10. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201306053843>. Luettu 13.9.2016.

Kontio, Mari 2010. Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA-hanke. WWW–dokumentti. oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/Moniammatillinen-julkaisu.pdf. Luettu 19.8.2016.

Kopakkala, Aku 2005. Porukka, jengi, tiimi- ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Koulutuskeskus Salpaus 2016. WWW–dokumentti. <http://www.salpaus.fi/esittely/perustiedot/tunnusluvut/Sivut/default.aspx>. Luettu 22.8.2016.

Lahden kaupungin Nuorisopalvelut. WWW–dokumentti. <https://www.lahti.fi/palvelut/nuorisopalvelut/nuorten-työllisyyspalvelut/tyohonvalmennus>. Luettu 6.9.2016.

Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK. Sarja C. Oppimateriaaleja 26. Luettu 13.9.2016.

Myllyniemi, Sami (toim.) 2015. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Tampere: Juvenes Print.

Noppiari, Elina (toim.) 2008. Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Nurmi, Jari-Erik. 2011. Miksi nuori syrjäytyy? WWW-julkaisu. Artikkelin NMI Bulletin, Oppimisvaikeuksien erityislehti 2/2011.

Nyyti 2016. WWW-dokumentti <https://www.nyyti.fi/tietoa/rentoutuminen>. Luettu 7.9.2016.

Pennington, Donald C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: TammerPaino.

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina - Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Yliopistollinen väitöskirja. Turun yliopisto. PDF-dokumentti. <http://doria32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1>. Luettu 16.8.2016.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetusministeriö 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihetta käsittelevä työryhmä. Julkaisusarja Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Helsinki: Yliopistopaino.

Opintie –hanke 2014. Hankehakemus. WWW-dokumentti. EURA 2014 –järjestelmä. Tiivistelmä: <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekтикoodi=S20069>. Luettu 22.8.2016.

Opiskelijahuoltosuunnitelma 2014. Koulutuskeskus Salpaus. WWW-dokumentti. www.salpaus.fi/esittely/opetussuunnitelmat/Documents/ops-yhteinen-21.6.2015.pdf. Päivitetty 1.8.2016. Luettu 28.8.2016.

Ouakrim-Soivio, Najat, Rinkinen, Aija & Karjalainen, Tommi 2015. Tulevaisuuden peruskoulu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2015/tulevaisuuden_peruskoulu.html. Luettu 19.8.2016

Payne, Malcolm 1982. Working in teams. Lontoo: Mcmillan Education Ltd.

Rantanen, Elisa ja Vehviläinen, Jukka 2007. Kannattavaa opiskelua? – opintojen keskeyttäminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Reeve, Johnmarshall 2009. Understanding motivation and emotion. University of Iowa. USA: John Wiley & Sons inc.

Repo-Kaarento, Saara 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Rodwell Christine M. 1996. An Analysis of the concept of empowerment. Journal of Advanced Nursing 23: 305–313.

Salmivalli, Christina 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Oulu: Oulun yliopisto. <http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>. Luettu 16.8.2016.
- Sipilä, Noora, Kestilä, Laura & Martikainen Pekka 2011. Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen. Mihin peruskoulututkinto riittää 2000-luvun alussa? Artikkelit Yhteiskuntapolitiikka 2011: 2. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-julkaisu. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100556/sipila.pdf?sequence=1>. Luettu 7.9.2016.
- Summa, Terhi & Tuominen, Kaisu 2009. Fasilitaattorin työkirja. Kepan raporttisarja 1/2009. Kehitysyhteistyön palvelukeskus. Helsinki: Miktor.
- Tavastia Opiskelijan opas 2016 – 2017. <http://tavastiajulkaisut.fi/opinto-opaat/ammattioipisto/2016/> Luettu 10.9.2016.
- Tevere 2016. WWW-dokumentti. www.tevere.fi/menetelmia. Ei päivitystietoja. Luettu 12.9.2016.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, Juvenes Print
- Turun Sanomat 2016. WWW-artikkeli 25.1.2016. <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/843711/Suomessa+vahintaan+70000+syrjaytynytta>. Luettu 23.11.2016
- Vamos 2016. WWW-dokumentti. www.vamosnuoret.fi/lahti. Ei päivitystietoja. Luettu 10.9.2016.
- Wallin, Aila 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanomaa Oy.

KohtaAmo

Koulutuskeskus Salpaus Opintie –hanke / KohtaAmo

Voimauttavan ryhmän suunnitelma

Ryhmäkoko: 10 – 12 opiskelijaa

Ajankohta: Tammi –huhtikuu 2017

Toteuttaja ja ohjaajat:

KohtaAmo:n toimijat yhdessä Salpauksen henkilökunnan ja ohjausverkoston toimijoiden kanssa

Tavoite:

Saada opiskelijat voimaantumaa oman elämänsä ja opintojen suhteen.

Ryhmän määritelmä:

- * Osallistava
- * Utelias
- * Sydämellinen
- * Unohtumaton
- * Turvallinen
- * Tavoitteellinen
- * Tasa-arvoinen
- * Positiivinen
- * Luottavainen
- * Letkeä
- * Intensiivinen
- * Innostava
- * Vahvistava

Tutustuminen / Aloitus	
Tavoite:	Tulla tutuksi, oppia tuntemaan ryhmän jäsenet Luoda hyvä ilmapiiri Innostua yhdessä olemisesta Osallistaa kaikki jäsenet mukaan toimintaan Luoda pohja ja perusta toimivalle ryhmälle
Käsiteltävät asiat	Nimi jne. Minä osana ryhmää? Osallisuus
Toiminta:	Ryhmytymistehtävät, nimileikit Ryhmän pelisäännöt Yhteinen tekeminen, jossa toisen kohtaa luontevasti ja tulee juteltua (esim. leipominen) Oman luonteen kuvausta (luonnekortit)
Huomioitavaa:	Alun tärkeys ja määrittelevyys Ohjaajien keskeinen rooli Kaikkia jännittää -> epämukava olo Aikataulu ja tila

Elämäntaidot ja hyvinvointi	
Teeman tavoite:	Itsenäistymisen vahvistaminen (mahdollistaminen) Hyvän olon lisääntyminen Etteivät ongelmat kriisiytyisi (voi itse vaikuttaa)
Käsiteltävät asiat:	Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen -hyvinvointi Arjenhallinta
Toiminta:	Tutustumiset eri toimijoihin Draamapajan kanssa yhteistyö Toiminnallisuus Jooga Rentoutusharjoitukset Meditaatio Iloista mieltä!
Huomioitavaa:	Mukava voisi olla: Martat, nuorisopalvelut, liikuntajärjestöt Oppilashuollon henkilöstö, kuraattorit SOME: päihdelinkki, mielenterveystalo...

Hyväksyntä	
Teeman tavoite:	Tunne hyväksytyksi tulemisesta Toisten ihmisten hyväksyminen Erilaisuuden hyväksyminen Kelpaan yksilönä osaksi ryhmää
Käsiteltävät asiat:	Moninaisuus, erilaisuus, monikulttuurisuus Ennakkokäsitykset, ennakkoluulot Itsetunto Ihmisen arvo Itsensä, muiden ja olosuhteiden hyväksyntä
Toiminta:	Ryhmätoimintaa Vahvasti ryhmäytymistä tukevat menetelmät Voimauttava valokuvaus Tiedosta taidot-sovellus / harjoitteet
Huomioitavaa:	Ryhmäytyksen ja tutustumisen merkitys Voi aiheuttaa vahvoja tunteita, jos on huonoja kokemuksia

KohtaAMO

Omien voimavarojen ja vahvuuksien löytäminen	
Teeman tavoite:	Itsensä hyväksyminen Toisten ja erilaisuuden hyväksyminen Itsetunnon vahvistuminen
Käsiteltävät asiat:	Minä -kuva Itsensä tunteminen Kuka minä olen? Missä olen hyvä? Mikä minua kiinnostaa?
Toiminta:	Vertaistuki -keskustelut Vahvuuskortit (ryhmäsovellus) Netissä olevat testit Ratkaisukeskeinen asteikkokysymys Draamaa
Huomioitavaa:	Kaikilla on vahvuuksia ja voimavaroja Kaikki liittyy kaikkeen -voimavaroja omaan elämään ja opintoihin

Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen	
Teeman tavoite:	Jokainen saa kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta Osaa huomioida muita
Käsiteltävät asiat:	Jokaisen huomioiminen Fiilikset Ryhmästä nousevat ja ennalta mietityt aiheet käsiteltävänä Ihmisarvo, jokainen on tärkeä
Toiminta:	Kuulumiskierrokset Sokkoharjoitukset (toisen ohjaaminen, kuuntelu) Vuoroharjoitukset, jokainen pääsee ääneen Näkymätön Ninni Musiikkia, herkkuja, rento fiilis
Huomioitavaa:	Oikeus toimia omista lähtökohdista käsin (esim. arkuus) Kaikki mukana toiminnassa Rauhallinen ja rento tila esim. säkkituolit

Onnistumisen kokemukset	
Teeman tavoite:	Nuori kokee onnistumisia, oppii onnistumaan ja löytää yksilöllisiä omia tapoja onnistua. Onnistuminen kohottaa nuoren itsetuntoa ja auttaa kasvamaan ihmisenä. Nuori oppii myös epäonnistumisen hyväksymistä. Nuori oppii tunnistamaan ja huomaamaan omia onnistumisia.
Käsiteltävät asiat:	Jokaisen omat onnistumisen kokemukset. Antaa toiselle onnistumisen kokemuksia. Mitä onnistuminen on? Mistä se syntyy? (esim. sinnikkyys, ei lannistu epäonnistumisista) Kuka määrittää onnistuminen ja epäonnistumisen?
Toiminta:	Seikkailupedagogiikkaa esim. laskeutuminen ja kiipeäminen Kerätään yhdessä jokaisen onnistumiskokemuksia. Keskustelua ja kuuntelua. Toimintaa ja käsittelyä, onnistuminen siinä.
Huomioitavaa:	Huolehdittava, että tulee aitoja onnistumisen tunteita.

KohtaAMO

Rohkaisu ja Arvostus

Teeman tavoite:	Mahdollisuus kokea arvostusta ryhmän ja ohjaajan kautta. Arvostus ryhmän jäsenenä "Olen osa kokonaisuutta, tärkeä palanen" Arvostus itseään kohtaan. Oppia antamaan rohkaisevaa palautetta
Käsiteltävät asiat:	Rohkaisun laajentaminen. Käsitystä siitä mikä kaikki on mahdollista. Pohditaan kysymyksiä mitä saa / mitä voi tehdä. Kannustaminen Mitä on rohkeus? Mitä on toisen arvostus? Rohkaisu on tekoja Arvostus on asennetta
Toiminta:	Vertaistarinat rohkaisuksi Rohkaisevan palautteen -harjoitukset Itsensä ylittämisharjoitukset - seikkailupedagogiikka Sosiometria: Bändi -toimintaa tms. yhteinen asia
Huomioitavaa:	Ohjaustavassa välityttävä rohkaisu ja arvostus Rohkaisu ja arvostus ovat koko toiminnan lähtökohta ja perusta samalla

KohtaAMO

Yhteisö välittää / Yhteenkuuluvuus

Teeman tavoite:	Yhteisön merkitys Yhteenkuuluvuuden kokemus
Käsiteltävät asiat:	Ihmisyys käsite Toisten huomiointi Vastuu kavereista Ryhmään liittyminen Mitä minä voin tehdä?
Toiminta:	Seikkailuharjoitukset ulkona tai sisällä (luonto-ohjaajat: melontaa, kirkkovenesoutua) Vierailukäynti / retki Leikki ja huumori Toiminta koulun ulkopuolella
Huomioitavaa:	Yksilöllisyys, jos joku ei tunne kuuluvansa ryhmään

Mahdollisuus vaikuttaa / motivaatio (opiskelutaidot)	
Teeman tavoite:	Saada kokemusta omista kyvyistä vaikuttaa omaan elämään ja ympäristöön Omien oppimistapojen tunnistaminen ja taitoja käyttää niitä Tietoa omista oikeuksista
Käsiteltävät asiat:	Itseohjautuvuus Aito opiskelijälähtöisyys (ei näennäistä "osallistumista") Oppimistyyli- ja taidot Mihin minulla on oikeus vaikuttaa? (oma elämä / opinnot)
Toiminta:	Tässä huomioitava toiminnallisuus Yhteistä ongelmien ratkaisuja Opiskelutaitojen asiantuntija mukana Opiskelutaitoihin, -tyyleihin liittyvät harjoitukset Osallisuus, miten voi itse vaikuttaa?
Huomioitavaa:	Vaikuttaminen on osa voimaantumisen käsitettä! Sosiaalipedagogiikka toimintatapana Alakohtaiset erot vaikuttamiseen liittyen opinnoissa

Oman suunnan löytäminen	
Teeman tavoite:	Nuori löytää itselleen suuntaa Unelmointi Työkalujen löytäminen oman suunnan etsimiseen Sitoutumisen ja sisäisen motivaation löytäminen
Käsittävät asiat:	Mitä elämältä haluaa? Mikä voisi olla ensimmäinen askel? Mikä on sinun unelmasi? Mitä riskejä / esteitä? Mitkä ovat sinun voimavarasi? Vahvuudet ja heikkoudet? Mikä elämässä oikeasti kiinnostaa?
Toiminta:	Tulevaisuuden muistelu (miltä näyttää isossa kuvassa) Keskustelua Aiheeseen sopivat toiminnalliset harjoitteet Itsensä ylittämisen aktiviteetit Oppimissopimus / tiimioppiminen Aarrekartta omasta elämästä Polku kohti tavoitella -menetelmä
Huomioitavaa:	Tässä voisi olla mukana esim: Te -toimiston asiantuntija, uraohjauksen -asiantuntija, kokemusasiantuntija, työhön valmentaja tai asiakasvastaava pohtimassa elämän suuntaa yhdessä.

